

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2013. Prezenta traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă în niciun fel Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul acestui document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

MAREA CAMERĂ

CAUZA KURIĆ ȘI ALȚII împotriva SLOVENIEI
(Cererea nr. 26828/06)

HOTĂRÂRE
[Extras]

STRASBOURG

26 iunie 2012

Această hotărâre este definitivă, însă poate suferi modificări de formă

În cauza Kurić și alții împotriva Sloveniei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reunită în complet de mare cameră compusă din :

Nicolas Bratza, *președinte*,

Jean-Paul Costa,

Françoise Tulkens,

Nina Vajić,

Dean Spielmann,

Boštjan M. Zupančič,

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Päivi Hirvelä,

George Nicolaou,

Luis López Guerra,

Zdravka Kalaydjieva,

Nebojša Vučinić,

Guido Raimondi,

Ganna Yudkivska,

Angelika Nußberger, *judcători*,

și Vincent Berger, *jurisconsult*,

După ce a deliberat în cameră de consiliu la 6 iulie 2011 și 11 aprilie 2012,

Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la această din urmă dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 26828/06) îndreptată împotriva Sloveniei, prin care un resortisant croat, domnul Milan Makuc și alți zece reclamânți au sesizat Curtea la data de 4 iulie 2006 în temeiul articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale ("Convenția"). După decesul domnului Makuc, cauza a fost redenumită *Kurić și alții împotriva Sloveniei*. Opt dintre reclamânți au rămas în procedura în fața Marii Camere (a se vedea paragraful 15 de mai jos).

2. Reclamânții au fost reprezentați în fața Curții de domnii A. G. Lana și A. Saccucci, avocați la Roma, precum și de doamna A. Ballerini și domnul M. Vano, avocați la Genova (Italia).

3. Guvernul sloven („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul său, domnul L. Bembič, procuror general.

4. În temeiul articolului 8 din Convenție, reclamânții au pretins, în special, că au fost lipsiți în mod arbitrar de statutul lor de rezidenți permanenți după ce Slovenia și-a declarat independența, în 1991. De asemenea, ei s-au plâns în temeiul articolului 13 din Convenție de faptul că nu au avut la dispoziție căi de atac efective, precum și în temeiul articolului 14, coroborat cu articolul 8 din Convenție, cu privire la faptul că au fost supuși unui tratament discriminatoriu. În ultimul rând, ei au susținut că au

fost privați de drepturile de pensie, cu încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1.

5. Cererea a fost repartizată Secției a treia a Curții (articolul 52 § 1 din Regulamentul Curții), care a decis la 10 noiembrie 2006 să o notifice Guvernului ca fiind o chestiune de urgență în conformitate cu articolul 40 din Regulamentul Curții și să-i acorde prioritate, în temeiul articolului 41.

6. La 31 mai 2007, Secția a treia, reunită într-o cameră compusă din următorii judecători: Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Elisabet Fura, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, David Thór Björgvinsson și Ineta Ziemele, precum și din Santiago Quesada, grefier de secție, a decis să notifice Guvernul pârât cu privire la capetele de cerere privind articolul 8, invocat atât separat cât și coroborat cu articolele 13 și 14 din Convenție și în temeiul articolului 1 din Protocolul nr. 1. De asemenea, a decis să se pronunțe cu privire la admisibilitatea și fondul cererii în același timp (articolul 29 § 1 din Convenție). Restul cererii a fost declarat inadmisibil.

7. Totodată, Guvernul sârb, care și-a exercitat dreptul de a interveni (articolul 36 § 1 din Convenție și articolul 44 § 1 (b) din Regulament), a prezentat observații scrise. De asemenea, au prezentat observații scrise Equal Rights Trust, Open Society Justice Initiative, Institutul pentru Pace - Institutul pentru Studii Politice și Sociale contemporane, precum și Centrul de Informații Juridice al organizațiilor non-guvernamentale, ca urmare a autorizării președintelui pentru a interveni în procedura scrisă (articolul 36 § 2 din Convenție și articolul 44 § 3 din Regulament). Atât Guvernul pârât cât și reclamantul au răspuns la observațiile Guvernului sârb.

8. Ca urmare a notificării cererii în temeiul articolelor 36 § 1 din Convenție și 44 § 1 (a) din Regulament, Guvernul croat și Guvernul Bosniei și Herțegovinei nu și-au manifestat intenția de a-și exercita dreptul de a interveni în prezenta cauză.

9. La 13 iulie 2010 o cameră a Secției a treia, compusă din următorii judecători: Josep Casadevall, Elisabet Fura, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer și Ineta Ziemele, precum și din Santiago Quesada, grefier de secție, a declarat admisibile capetele de cerere a opt dintre reclamantul, în temeiul articolelor 8, 13 și 14 din Convenție și a hotărât în unanimitate că a existat o încălcare a articolelor 8 și 13 din Convenție, precum și că examinarea plângerii în temeiul articolului 14 din Convenție nu se mai impunea. Camera a constatat de asemenea că o rudă a reclamantului Makuc, decedat, nu avea calitatea necesară pentru a continua procedura în locul acestuia. Cererile reclamantilor Petres și Jovanović, care obținuseră permise de ședere permanentă, precum și restul capetelor de cerere ale celorlalți reclamanti, au fost declarate inadmisibile. În plus, Camera a indicat Guvernului pârât măsurile generale și individuale adecvate pentru a fi adoptate în temeiul articolului 46 și a rezervat chestiunea satisfacției echitabile în temeiul articolului 41 din Convenție.

10. La 13 octombrie 2010, Guvernul a cerut trimiterea cauzei în fața Marii Camere în temeiul articolului 43 din Convenție și a articolului 73 din Regulament. La 21 februarie 2011, Colegiul Marii Camere a admis această cerere.

11. Componenta Marii Camere a fost stabilită în conformitate cu prevederile articolelor 26 §§ 4 și 5 din Convenție și 24 din Regulament. La data de 3 noiembrie 201, mandatul de președinte al Curții a judecătorului Jean-Paul Costa a luat sfârșit. Nicolas Bratza i-a urmat în această calitate și a preluat președinția Marii Camere în prezenta cerere (articolul 9 § 2 din Regulament). Jean-Paul Costa a continuat să facă parte din complet după expirarea mandatului său, în conformitate cu articolele 23 § 3 din Convenție și 24 § 4 din Regulament.

12. Atât reclamanții cât și Guvernul au depus observații scrise. În plus, au fost primite observații din partea Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați („UNHCR”), ca urmare a acordării din partea președintelui a autorizației de a interveni în procedura scrisă în fața Marii Camere (articolele 36 § 2 din Convenție și 44 § 3 din Regulament). Organizația Open Society Justice Initiative a prezentat, de asemenea, observații actualizate și consolidate.

13. O ședință publică a avut loc la Palatul Drepturilor Omului de la Strasbourg, la data de 6 iulie 2011 (articolul 59 § 3 din Regulament).

S-au prezentat în fața Curții:

(a) *pentru Guvern*

Domnul L. BEMBIČ, procuror general,	<i>agent,</i>
Doamna V. KLEMENC, procuror general,	<i>co-agent,</i>
Doamna N. GREGORI, Ministerul de Interne,	
Domnul J. KOSELJ, Ministerul de Interne,	
Doamna I. JEGLIČ, Ministerul de Interne,	
Doamna A. SNOJ, Ministerul de Interne,	
Domnul A. JERMAN, Ministerul de Interne,	
Domnul P. PAVLIN, Ministerul de Interne,	
Domnul S. BARDUTZKY, Ministerul Justiției,	<i>consilieri;</i>

(b) *pentru reclamanți*

Domnul A. G. LANA,	
Domnul A. SACCUCCI,	<i>avocați,</i>
Doamna N. KOGOVŠEK ŠALAMO,	
Doamna A. SIRONI,	<i>consilieri.</i>

14. Curtea a ascultat atât pledoariile domnilor Lana, Saccucci și Bembič, precum și răspunsurile lor la întrebările adresate de către judecători. Reclamanții și Guvernul au prezentat informații suplimentare în scris.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

15. Primul reclamant, domnul Mustafa Kurić, s-a născut în 1935 și locuiește la Koper (Slovenia). El este apatrid. Al doilea reclamant, domnul

Velimir Dabetić, s-a născut în 1969 și locuiește în Italia. El este de asemenea apatrid. A treia reclamantă, doamna Ana Mézga, resortisantă croată, s-a născut în 1965 și locuiește la Portorož (Slovenia). A patra reclamantă, doamna Ljubinka Ristanović, cetățean sârb, s-a născut în 1968 și locuiește în Serbia. Al cincilea reclamant, domnul Tripun Ristanović, fiul celei de-a patra reclamante, s-a născut în 1988 și locuiește în prezent în Slovenia. El este cetățean al statului Bosnia și Herțegovina. Al șaselea reclamant, domnul Ali Berisha, s-a născut în 1969 în Kosovo. Conform ultimelor informații comunicate Curții, acesta are cetățenie sârbă și locuiește în prezent în Germania. Al șaptelea reclamant, domnul Ilfan Sadik Ademi, s-a născut în 1952. El locuiește în Germania și are în prezent cetățenia „fostei Republici Iugoslave a Macedoniei”. Al optulea reclamant, domnul Zoran Minić, s-a născut în 1972. Potrivit Guvernului, el are cetățenie sârbă.

A. Contextul cauzei

1. Cetățenia în RSF Iugoslavia

16. Republica Socialistă Federativă Iugoslavia („RSF Iugoslavia”) a fost un stat federal compus din șase republici: Bosnia-Herțegovina, Croația, Serbia, Slovenia, Muntenegru și Macedonia. Cetățenii RSF Iugoslavia, fiind în același timp cetățeni ai uneia din cele șase republici, aveau „dublă cetățenie” în interiorul țării. Până în 1974, cetățenia federală prelua asupra cetățeniei republicii: doar un cetățean iugoslav putea avea și cetățenia uneia dintre republici.

17. Reglementările privind cetățenia erau similare în toate republicile din RSF Iugoslavia, principiul de bază fiind cel al dobândirii cetățeniei prin sânge (*jus sanguinis*). În principiu, un copil dobânda cetățenia părinților săi; în cazul în care părinții erau cetățeni ai unor republici diferite, aceștia conveneau împreună asupra cetățeniei copilului. Odată cu dobândirea cetățeniei unei alte republici, persoana în cauză pierdea cetățenia republicii deținută anterior.

18. Începând cu anul 1947, erau ținute registre separate de cetățenie la nivelul republicilor și nu la nivelul statului federal. Din 1974, informațiile privind cetățenia copiilor nou-născuți erau înscrise în registrul nașterilor, iar începând cu anul 1984, consemnarea tuturor informațiilor privind naționalitatea nu se mai efectua în registrele de cetățenie, ci doar în registrul nașterilor.

19. Cetățenii RSF Iugoslavia se bucurau de libertatea de circulație în interiorul statului federal și își puteau înregistra reședința permanentă oriunde decideau să se stabilească pe teritoriul acesteia. Exercițarea diferitelor drepturi civile, economice, sociale și chiar politice era legată de locul reședinței permanente.

20. Cetățenii RSF Iugoslavia care locuiau în fosta Republică Socialistă Slovenia, dar care aveau cetățenia uneia dintre celelalte republici, cum este cazul reclamantilor, își puteau stabili domiciliul permanent acolo în același mod ca și cetățenii sloveni. Cetățenii străini puteau, de asemenea, deveni

rezidenți cu titlu permanent în RSF Iugoslavia, în cadrul unei proceduri diferite.

2. *Independența Sloveniei și „radierea”*

21. În cursul procesului de dezmembrare a RSF Iugoslavia, Slovenia a luat măsuri în vederea obținerii independenței. La 6 decembrie 1990, Adunarea Republicii Slovenia a adoptat „Declarația de bune intenții” (*Izjava o dobrih namenih*), garantând că toate persoanele cu reședință permanentă pe teritoriul sloven puteau dobândi cetățenia slovenă, dacă doreau acest lucru (a se vedea paragraful 200 de mai jos).

22. La 25 iunie 1991 Slovenia și-a declarat independența. O serie de legi denumite global „legi privind independența” au fost adoptate. Printre acestea se numărau Legea privind cetățenia Republicii Slovenia (*Zakon o državljanstvu Republike Slovenije* – „Legea cetățeniei”), Legea privind străinii (*Zakon o tujcih*, a se vedea paragrafele 205-207 de mai jos), Legea privind controlul frontierelor naționale (*Zakon o nadzoru državne meje*) și Legea privind pașapoartele cetățenilor sloveni (*Zakon o potnih listinah državljanov Republike Slovenije*).

23. La momentul faptelor, în contrast cu populația celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia, populația slovenă era relativ omogenă: aproximativ 90% din cele 2 milioane de locuitori aveau cetățenie slovenă. Aproximativ 200 000 de locuitori sloveni (și anume 10% din populație), printre care și reclamanții, erau cetățeni ai altor republici din fosta RSF Iugoslavia. Această proporție reflectă în mare măsură și originea etnică a populației slovene din acea perioadă.

24. În conformitate cu Declarația de bune intenții, articolul 13 din Legea constituțională din 1991, prevedea că cetățenii celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia care, la 23 decembrie 1990, data plebiscitului privind independența Sloveniei, erau înregistrați în calitate de rezidenți permanenți în Republica Slovenia și locuiau efectiv acolo, aveau aceleași drepturi și obligații cu cetățenii Republicii Slovenia, cu excepția dreptului de a achiziționa bunuri, până la dobândirea cetățeniei Republicii Slovenia în temeiul articolului 40 din Legea cetățeniei sau până la expirarea termenului stabilit în articolul 81 din Legea privind străinii (25 decembrie 1991 - a se vedea paragrafele 202, 205 și 207 de mai jos).

25. Conform articolului 40 din Legea cetățeniei, intrată în vigoare la 25 iunie 1991, cetățenii din republicile fostei RSF Iugoslavia care nu erau cetățeni ai Sloveniei („cetățeni ai republicilor din fosta RSF Iugoslavia”) puteau dobândi cetățenia slovenă, dacă întruneau următoarele trei condiții: să fi dobândit statutul de rezident permanent în Slovenia până la 23 decembrie 1990 (data plebiscitului), să fi locuit efectiv la domiciliul din Slovenia și să fi solicitat cetățenia în termen de șase luni de la intrarea în vigoare a Legii cetățeniei. După cum se arată în paragraful 24 de mai sus, acest termen a expirat la 25 decembrie 1991. După această dată, cetățenilor celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia li s-au aplicat, în același regim ca și străinilor, condițiile mai puțin favorabile pentru dobândirea cetățeniei prin

naturalizare, prevăzute de articolul 10 din Legea cetățeniei (a se vedea paragraful 205 de mai jos).

26. Conform datelor oficiale, 171 132 de cetățeni ai republicilor din fosta RSF Iugoslavia care locuiau în Slovenia au solicitat și au primit cetățenia noului stat în conformitate cu articolul 40 din Legea cetățeniei. Se estimează că aproximativ 11 000 de persoane ar fi părăsit Slovenia.

27. Articolul 81 alineatul 2 din Legea privind străinii prevedea că cetățenii republicilor din fosta RSF Iugoslavia care fie nu au solicitat cetățenia slovenă în termenul stabilit, fie cererile acestora au fost respinse, deveneau străini. Prevederile din Legea privind străinii deveneau aplicabile cetățenilor din fosta RSF Iugoslavia la finalul unei perioade de două luni de la expirarea termenului în cauză (și anume 26 februarie 1992), sau la două luni de la data deciziei definitive de respingere a cererii de dobândire a cetățeniei în cadrul unei proceduri administrative (a se vedea paragraful 207 de mai jos).

28. După declararea independenței, Ministerul de Interne („Ministerul”) a trimis autorităților administrative municipale mai multe instrucțiuni interne nepublicate (*okrožnice, navodila, depeše*) referitoare la punerea în aplicare a legilor privind independența, și în special a Legii privind străinii. Printr-o circulară din 26 iunie 1991, Ministerul a informat autoritățile administrative că cetățenii celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia care trăiau în Slovenia erau considerați străini, începând cu această dată, în cadrul tuturor procedurilor administrative și că, în temeiul articolului 13 din Legea constituțională din 1991, aveau aceleași drepturi și obligații precum cetățenii Republicii Slovenia, până la expirarea termenelor aplicabile (a se vedea paragraful 24 de mai sus). Ministerul a emis de asemenea o serie de instrucțiuni tehnice privind pașapoartele și situația străinilor. La 30 iulie 1991, Ministerul a informat autoritățile administrative municipale că, în urma Declarației de la Brioni semnată de reprezentanții Sloveniei, Croației, Serbiei și Iugoslaviei sub egida troicii ministeriale a Comunității Europene, punerea în aplicare a legislației privind independența în domeniul afacerilor interne a fost suspendată pentru o perioadă de trei luni. În această perioadă, cetățenii celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia nu erau tratați ca fiind străini. Două circulare administrative suplimentare au fost emise pe 5 și 18 februarie 1992, atrăgând atenția asupra problemelor generale privind punerea în aplicare a Legii privind străinii. Prima circulară indica faptul că, în cazul administrării chestiunilor privind regimul străinilor, autoritățile administrative slovene erau obligate să rețină documentele de identitate ale cetățenilor din celelalte republici ale RSF Iugoslavia emise de acestea și să anuleze și să distrugă pașapoartele.

29. La 26 februarie 1992, data la care articolul 81 alineatul 2 din Legea privind străinii a devenit aplicabil, autoritățile administrative municipale au radiat din Registrul rezidenților permanenți (*Register stalnega prebivalstva* – „registru”) numele celor care nu solicitaseră sau nu obținuseră cetățenia slovenă și, potrivit Guvernului, le-a transferat în Registrul străinilor fără permis de ședere.

30. La 27 februarie 1992, Ministerul a adresat autorităților administrative municipale instrucțiunile prin care indica faptul că ar fi necesară adoptarea unor reguli privind statutul juridic al acestor persoane. Acesta a atras atenția asupra faptului că era de așteptat să apară numeroase probleme, precizând că era necesară reglementarea statutului juridic al persoanelor în cauză și, în paralel, „curățarea registrelor”. În plus, Ministerul a subliniat că documentele de identitate ale acestor persoane, chiar dacă au fost emise de către autoritățile slovene și erau formal valabile, erau în fapt invalide ca urmare a schimbării statutului *ex lege* al acestor persoane. Ministerul a făcut de asemenea interpretarea articolelor 23 și 28 din Legea privind străinii, în cazul anulării statutului de rezident și a expulzării forțate.

31. Conform reclamațiilor, persoanele ale căror nume au fost radiate din Registru nu au primit nicio notificare oficială în acest sens. Nicio procedură specială nu era prevăzută pentru aceste situații și niciun document oficial nu a fost emis. Aceștia au aflat doar ulterior de faptul că deveniseră străini, atunci când, de exemplu, au încercat să-și reînnoiască documentele personale (carte de identitate personală, pașaport, permis de conducere). Pe de altă parte, Guvernul a susținut că, în plus față de publicarea în Monitorul Oficial, populația slovenă a fost informată cu privire la noua legislație prin intermediul mass-media și prin avize. În unele municipalități, persoanele vizate au fost chiar notificate personal.

32. Potrivit datelor oficiale din 2002, numărul cetățenilor din fosta RSF Iugoslavia, care și-au pierdut statutul de rezident permanent la 26 februarie 1992 se ridica la 18 305, la aproximativ 2 400 dintre ei refuzându-li-se cetățenia. Aceștia au devenit cunoscuți sub numele de „persoane radiate” (*izbrisani*), printre ei numărându-se și reclamanții din prezenta cauză. În 2009, noi date cu privire la „persoanele radiate” au fost colectate (vezi paragraful 69 de mai jos).

33. Ca urmare, „persoanele radiate” au devenit străini sau apatrizi cu ședere ilegală în Slovenia. În general, acestea au avut dificultăți în păstrarea locurilor de muncă și a permiselor de conducere, precum și în obținerea pensiilor. Mai mult, nici nu puteau părăsi țara, deoarece le-ar fi fost imposibil să revină, în lipsa documentelor valabile. Multe familii au fost separate, cu unii dintre membrii lor în Slovenia și alții într-unul din celelalte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia. Printre „persoanele radiate” figurau și 5 360 de minori, cărora, în cele mai multe dintre cazuri, li s-au retras actele de identitate. Unele dintre „persoanele radiate” au ales să părăsească Slovenia, altora le-au fost notificate ordine de expulzare și au fost îndepărtate de pe teritoriul Sloveniei.

34. După 26 februarie 1992, cetățenilor celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia le-a devenit imposibil să se înregistreze ca rezidenți cu titlu permanent dacă nu dobândiseră în prealabil un nou permis de ședere. Cu toate acestea, în conformitate cu articolul 82 din Legea privind străinii, permisele de ședere permanentă eliberate străinilor cu cetățenia altor state decât republicile fostei RSF Iugoslavia au continuat să fie valabile și după intrarea în vigoare a Legii privind străinii (a se vedea paragraful 207 de mai jos).

35. La 4 iunie 1992, Ministrul de Interne a adresat o scrisoare Guvernului (nr. 0016/1-S-010/3-91), informându-l cu privire la chestiunile rămase neclarificate referitor la punerea în aplicare a Legii privind străinii, având în vedere numărul mare de cetățeni ai celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia care trăiau în Slovenia fără un statut reglementat. De asemenea, el a declarat că, în opinia sa, în timpul procesului de obținere a independenței, toate drepturile cetățenilor celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia care trăiau în Slovenia, astfel cum rezultă din convențiile și tratatele internaționale bilaterale, au fost luate în considerare. Guvernul a susținut că, în urma acestei adrese, s-au luat măsuri pentru a atenua consecințele „radierii”, mai ales prin interpretarea mai suplă a dispozițiilor Legii privind străinii (a se vedea paragraful 36 de mai jos). În plus, la 15 iunie 1992, o altă circulară administrativă conținând instrucțiuni privind punerea în aplicare a Legii privind străinii a fost trimisă autorităților administrative municipale. Aceasta aborda o serie de chestiuni nerezolvate, în special alocarea apartamentelor armatei, înregistrarea refugiaților temporari din Bosnia-Herțegovina, păstrarea registrelor, transmiterea informațiilor cu caracter personal din Registrul populației, precum și procedurile privind străinii. Circulara mai preciza și faptul că urma să se procedeze la distrugerea cărților de identitate eliberate străinilor de către autoritățile slovene. În special, în privința cetățenilor fostei RSF Iugoslavia cu rezidență permanentă în Slovenia, se specificau datele care urmau să fie înscrise în Registru: fie data la care aceștia au devenit cetățeni sloveni, fie data la care au devenit străini, în conformitate cu articolul 81 din Legea privind străinii (26 februarie 1992 sau la două luni de la data primirii deciziei de refuz a acordării cetățeniei slovene).

36. La 3 septembrie 1992, guvernul a decis să includă perioada de dinaintea intrării în vigoare a Legii privind străinii în calculul perioadei de ședere în Slovenia, pentru eliberarea permisului de ședere permanentă fiind necesară o durată de trei ani. Un total de 4 893 de permise de ședere permanentă au fost astfel emise în perioada 1992-1997.

37. La 28 iunie 1994 a intrat în vigoare Convenția cu privire la Slovenia.

38. Parlamentul sloven a solicitat organizarea unui referendum referitor la chestiunea retragerii sau menținerii cetățeniei acordate cetățenilor fostei RSF Iugoslavia în baza articolului 40 din Legea cetățeniei. La 20 noiembrie 1995, Curtea Constituțională a declarat această cerere neconstituțională.

39. În anii care au urmat, mai multe organizații neguvernamentale, inclusiv Amnesty International și Helsinki Monitor, precum și Ombudsmanul sloven pentru drepturile omului, au publicat rapoarte care atrăgeau atenția asupra situației „persoanelor radiate”.

3. Decizia Curții Constituționale din 4 februarie 1999 și evenimentele ulterioare

40. La 24 iunie 1998, Curtea Constituțională a declarat parțial admisibil un recurs privind neconstituționalitatea articolului 16 alineatul 1 și a articolului 81 din Legea privind străinii (paragrafele 27 de mai sus și 207 de

mai jos), introdus în 1994 de către două persoane ale căror nume au fost radiate din Registru în 1992.

41. Printr-o decizie din 4 februarie 1999 (cauza U-I-284/94), Curtea Constituțională a declarat neconstituțional articolul 81 din Legea privind străinii, pe motivul că acesta nu prevedea condițiile în care persoanele vizate de către cel de-al doilea alineat puteau obține permis de ședere permanentă. Aceasta a subliniat că autoritățile au șters din Registru numele cetățenilor din republicile fostei RSF Iugoslavia care nu solicitaseră cetățenia slovenă și le-au înscris din oficiu în Registrul de evidență a străinilor, fără a-i notifica în acest sens. Curtea Constituțională a mai constatat că nu exista niciun temei legal pentru această măsură, legea privind Registrul populației și al rezidenților neprevăzând vreo măsură de radiere *ex lege*.

42. Curtea Constituțională a evidențiat faptul că prevederile din Legea privind străinii au fost, în general, concepute pentru a reglementa statutul străinilor care au intrat Slovenia după declararea independenței și nu a celor care deja locuiau acolo. În timp ce articolul 82 din Legea privind străinii reglementa statutul juridic al străinilor provenind din afara republicilor fostei RSF Iugoslavia, nu exista vreo dispoziție similară în ceea ce privește cetățenii din fosta RSF Iugoslavia, aceștia din urmă fiind într-o poziție juridică mai puțin favorabilă decât străinii care trăiau în Slovenia de dinainte de declararea independenței.

43. Curtea Constituțională a constatat că în 1991, în timpul procesului legislativ, o propunere a fost făcută în sensul adoptării unei dispoziții speciale de reglementare a situației temporare a cetățenilor fostei RSF Iugoslavia care locuiau în Slovenia, dar nu solicitaseră cetățenia slovenă. Legiuitorul a considerat în cele din urmă că situația acestor persoane nu ar trebui să fie reglementată de Legea privind străinii, ci mai degrabă prin acorduri cu statele succesoare ale fostei RSF Iugoslavia. Or, astfel de acorduri fiind imposibil de încheiat, mai ales din cauza războiului din Croația și din Bosnia-Herțegovina, situația acestor persoane a rămas nereglementată. Din perspectiva Curții Constituționale, având în vedere evoluțiile recente în domeniul protecției drepturilor omului, situația persoanelor care avuseseră cetățenia statului predecesor, însă nu deveniseră cetățeni ai statul succesor și locuiau cu titlu permanent pe teritoriul statelor divizate după 1990 făcea obiectul acordurilor internaționale.

44. Prin urmare, Curtea Constituțională a declarat neconstituțional articolul 81 pe motivul că nu prevedea, pentru persoanele care nu solicitaseră sau nu obținuseră cetățenia slovenă, condițiile în care acestea puteau solicita statutul de rezident permanent după expirarea termenului prevăzut în acest sens. Un vid legislativ a fost astfel creat, cu încălcarea principiilor legalității, securității juridice și egalității.

45. De asemenea, Curtea Constituțională a declarat că nu ar trebui să se bazeze pe prevederile Legii privind străinii, care reglementează dobândirea de către persoanele care vin în Slovenia a unor permise de ședere permanentă sau temporară (articolele 13 și 16 din Legea privind străinii - paragraful 207 de mai jos), pentru a reglementa statutul cetățenilor republicilor din fosta RSF Iugoslavia, aceștia putând preconiza în mod rezonabil că noile condiții

impuse pentru a păstra statutul de rezident permanent în Slovenia nu ar fi mai stricte decât cele prevăzute de articolul 13 din Legea constituțională (a se vedea paragraful 202 de mai jos) și de articolul 40 din Legea cetățeniei (paragraful 205 de mai jos), precum și faptul că statutul lor era determinat în conformitate cu dreptul internațional.

46. Curtea Constituțională a conchis că, din moment ce era aplicabil doar străinilor care au intrat în Slovenia după declararea independenței, primul alineat al articolului 16 din Legea privind străinii nu era contrar prevederilor Constituției.

47. Ea a acordat legiuitorului un termen de șase luni pentru a remedia situația de neconstituționalitate constatată. Aceasta a stipulat că, în acest răstimp, nicio măsură de expulzare din Slovenia nu putea fi luată în temeiul articolului 28 din Legea privind străinii, împotriva cetățenilor fostei RSF Iugoslavia care la 23 decembrie 1990 erau înregistrați ca rezidenți permanenți în Slovenia și trăiau efectiv acolo.

48. De asemenea, Curtea Constituțională a subliniat că lipsa reglementării statutului cetățenilor din republicile fostei RSF Iugoslavia, aflați într-o situație juridică precară, ar putea da naștere la o încălcare a Convenției, în special în ceea ce privește dreptul la respectarea vieții de familie, protejat de articolul 8 (pentru fragmente din această decizie, a se vedea punctul 214 de mai jos).

49. Prin urmare, Legea care reglementa statutul juridic al cetățenilor din alte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia cu domiciliul în Republica Slovenia (*Zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji* – „Legea privind statutul juridic”) a fost adoptată la 8 iulie 1999. Ea urmărea reglementarea statutului juridic al „persoanelor radiate” prin simplificarea condițiilor de dobândire a permiselor de ședere permanentă.

50. În temeiul articolului 1 din Legea privind statutul juridic, cetățenii celorlalte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia, care erau înregistrați ca rezidenți permanenți în Slovenia la 23 decembrie 1990, data plebiscitului, sau la 25 iunie 1991, data declarării independenței, și care locuiau efectiv acolo, aveau dreptul la un permis de ședere permanentă, în pofida dispozițiilor din Legea privind străinii. Aceștia aveau la dispoziție o perioadă de trei luni pentru a depune o cerere în acest sens. Articolul 3 din Legea privind statutul juridic prevedea excepții pentru persoanele care aveau condamnări penale. Permisele de ședere au fost acordate *ex nunc* celor care îndeplineau condițiile mai sus menționate (a se vedea paragraful 210 de mai jos).

51. La 18 mai 2000, Curtea Constituțională, statuând cu privire la un alt recurs (cauza U-I-295/99), a anulat în parte articolul 3 din Legea privind statutul juridic, considerându-l neconstituțional pe motivul că condițiile prevăzute de acesta pentru obținerea unui permis de ședere permanentă erau mai stricte decât criteriile de anulare a permiselor de ședere permanentă în temeiul Legii privind străinii.

4. Deciziile Curții Constituționale în alte proceduri inițiate de „persoane radiate”

52. Bazându-se pe decizia sa de principiu din 4 februarie 1999 (paragrafele 41-48 de mai sus), Curtea Constituțională a pronunțat mai multe hotărâri în cauze privind „persoanele radiate”.

53. La 1 iulie 1999, într-o cauză (Up-333/96) în care reclamantului i se refuzase reînnoirea permisului de conducere pe motivul că numele său a fost „radiat” din Registru, aceasta a evidențiat faptul că în urma deciziei sale din 4 februarie 1999, Legea privind statutul juridic a fost elaborată, însă nu încă adoptată. Ea a decis că, până la intrarea în vigoare a respectivei legi, reclamantul putea beneficia de statutul pe care l-ar fi avut dacă termenul prevăzut de articolul 81 alin. 2 din Legea privind străinii nu ar fi expirat (a se vedea paragraful 27 de mai sus). Ea a ordonat autorităților înregistrarea reclamantului ca rezident permanent la adresa la care acesta locuia înainte ca numele său să fi fost șters ilegal din Registru, precum și reînnoirea permisului de conducere.

54. O decizie similară a fost adoptată la 15 iulie 1999, într-o cauză (Up-60/97) în care reclamantilor, toți membri de familie și cetățeni ai uneia dintre republicile fostei RSF Iugoslavia, li s-a refuzat eliberarea permisului de ședere permanentă în temeiul articolului 16 din Legea privind străinii, pe motivul că tatăl își pierduse locul de muncă.

55. La 18 noiembrie 1999 și 16 decembrie 1999, în două cauze (Up-20/97 și Up-152/97) privind plata pensiei militare către o „persoană radiată”, Curtea Constituțională a anulat hotărârile Curții Supreme și a trimis cauzele spre rejudecare.

56. La 20 septembrie 2001, într-o cauză (Up-336/98) privind dreptul unei persoane la o alocație pentru îngrijirea copilului, Curtea Constituțională a anulat deciziile instanțelor inferioare și a trimis cauza spre rejudecare.

57. În plus, Curtea Constituțională a examinat un număr de cauze introduse de „persoane radiate” privind condițiile de dobândire a cetățeniei slovene. Printr-o decizie din 6 iulie 1995 (cauza Up-38/93), ea a constatat că condiția prevăzută de articolul 40 din Legea cetățeniei, și anume „locui[este] efectiv [în Slovenia]” (paragraful 25 de mai sus și 205 de mai jos) putea fi considerată îndeplinită în situația în care persoana în cauză și-a întrerupt șederea în Slovenia pentru motive întemeiate, dacă alte circumstanțe indicau faptul că ea avea centrul intereselor vitale în acest stat. Curtea Constituțională a anulat hotărârea Curții Supreme pe motivul că aceasta a tratat diferențiat cauze similare, trimițând cauza spre rejudecare.

5. Decizia Curții Constituționale din 3 aprilie 2003

58. La 3 aprilie 2003, judecând un recurs de neconstituționalitate a Legii privind statutul juridic, așa cum era în vigoare la 8 iulie 1999, formulat de Asociația „persoanelor radiate” împreună cu alte „persoane radiate” (cauza U-I-246/02), Curtea Constituțională a constatat că, pentru o serie de motive, Legea privind statutul juridic nu era conformă cu prevederile Constituției în sensul că nu recunoștea persoanelor ale căror nume au fost radiate din Registru dreptul de a avea permis de ședere permanentă cu efect retroactiv,

începând cu data „radierii”, nu definea sensul sintagmei „locui[este] efectiv” din primul articol și nu reglementa obținerea permisului de ședere permanentă pentru cetățenii republicilor din fosta RSF Iugoslavia, care au fost îndepărtați forțat din Slovenia, în temeiul articolului 28 din Legea privind străinii.

59. Curtea Constituțională a considerat că, deși numărul exact al persoanelor îndepărtate nu era cunoscut, era probabil vorba de un număr redus în acest caz, deoarece statutul nereglementat al „persoanelor radiate” fusese, în general, tolerat. De asemenea, aceasta a declarat neconstituțional și termenul de trei luni stabilit pentru depunerea unei cereri pentru obținerea unui permis de ședere permanentă, considerându-l nejustificat de scurt, acordând legiuitorului șase luni pentru a corecta prevederile neconstituționale ale legii în cauză. Curtea Constituțională a subliniat, de asemenea, importanța statutului de rezident permanent pentru obținerea anumitor drepturi și beneficii, în special dreptul la o pensie militară, la alocații sociale, precum și în cazul reînnoirii permisului de conducere.

60. Curtea Constituțională a ordonat Ministerului (punctul 8 din dispozitivul hotărârii sale) acordarea, din oficiu, persoanelor deja titulare ale unui permis *ex nunc* (neretroactiv) în temeiul Legii privind statutul juridic sau al Legii privind străinii, a unor decizii de stabilire a statutului de rezident permanent în Slovenia *ex tunc*, începând cu 26 februarie 1992, data „radierii” (pentru extrase din respectiva decizie, a se vedea punctul 215 de mai jos).

61. La data de 25 noiembrie 2003, Parlamentul a adoptat Legea privind aplicarea punctului 8 din decizia Curții Constituționale în cauza nr. U-I-246/02-28 (*Zakon o izvršitvi 8. točke odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. U-I-246/02-28*), numită și „Legea tehnică”. Această lege definea procedura de eliberare a unui permis de ședere permanentă *ex tunc* pentru resortisanții republicilor din fosta RSF Iugoslavia, care fuseseră înregistrați ca rezidenți permanenți în Slovenia, fie la 23 decembrie 1990, fie la 25 februarie 1992 și care obținuseră deja un permis de ședere permanentă în temeiul Legii privind statutul juridic sau al Legii privind străinii.

62. Cu toate acestea, un referendum privind oportunitatea punerii în aplicare a Legii tehnice a avut loc la 4 aprilie 2004. Prezența la vot a fost de 31,54%; numărarea voturilor a arătat că 94,59% din voturile valabil exprimate au fost împotriva punerii în aplicare a legii, care, prin urmare nu a mai intrat în vigoare.

63. Între timp, printr-o decizie (cauza U-II-3/03) din data de 22 decembrie 2003, Curtea Constituțională a statuat că decizia sa din 3 aprilie 2003 (a se vedea paragrafele 58-60 de mai sus) reprezenta temeiul juridic pentru eliberarea de către Minister a permiselor de sejur complementare, acesta fiind ținut a se conforma.

64. În plus, într-o cauză (Up-211/04) introdusă de către una din „persoanele radiate”, care susținea că absența sa din Slovenia a fost din cauza războiului, Curtea Constituțională a anulat, la 2 martie 2006, hotărârile Curții Supreme de respingere a cererii persoanei în cauză care dorea să obțină un permis de ședere permanentă în temeiul Legii privind statutul juridic și a trimis cauza la tribunalul administrativ. Ea a indicat acestuia să analizeze în

mod corect condiția privind obligația de a „locui efectiv în Republica Slovenia” începând cu 23 decembrie 1990 și motivele absenței persoanei în cauză de pe teritoriul Sloveniei.

65. În special, Curtea Constituțională a statuat că faptul că legiuitorul a întârziat eliminarea neconcordanțelor nu împiedica instanțele de a pronunța, în cauzele supuse lor spre analiză, hotărâri conforme cu decizia acesteia de la 3 aprilie 2003 (a se vedea paragrafele 58-60 mai sus).

66. În 2004, Ministerul a eliberat, exclusiv pe baza deciziei de mai sus a Curții Constituționale, 4 034 de permise cu efect retroactiv pentru „persoanele radiate”. Autoritățile au suspendat temporar și apoi au reluat eliberarea din oficiu a acestor permise în 2009, în urma unei schimbări de guvern (vezi paragraful 70 de mai jos).

67. Potrivit Guvernului, 13 355 de cereri au fost depuse în temeiul Legii privind statutul juridic la 30 iunie 2007. Aceste cereri au rezultat în eliberarea a 12 236 de permise de ședere permanentă.

68. Un nou guvern a fost numit în noiembrie 2008, în urma alegerilor legislative din 21 septembrie 2008. Una dintre prioritățile sale a fost adoptarea normelor de reglementare, în conformitate cu deciziile Curții Constituționale, a statutului „persoanelor radiate”.

69. În urma unei îmbunătățiri aduse sistemului informatic, Ministerul a colectat noi date cu privire la „persoanele radiate” și a publicat un raport care indica faptul că la 24 ianuarie 2009, numărul persoanelor radiate din Registrul se ridica la 25 671, din care 7 899 au dobândit ulterior cetățenia slovenă, 7 313 dintre ele fiind încă în viață. În plus, 3 630 de persoane au obținut un permis de ședere. Statutul a 13 426 dintre „persoanele radiate” nu era încă reglementat la acea dată și nu se știa unde locuiau acestea.

70. În 2009, conformându-se punctului 8 din dispozitivul deciziei Curții Constituționale din 3 aprilie 2003 (paragraful 60 de mai jos), Ministerul a început eliberarea din oficiu, în favoarea persoanelor deja titulare ale unor permise *ex nunc*, a deciziilor de recunoaștere a statutului de rezident permanent în Slovenia *ex tunc*, începând cu 26 februarie 1992. Au fost emise 2 347 de astfel de decizii.

6. *Legea privind statutul juridic modificată*

71. Ca urmare, Ministerul a efectuat modificările și completările la Legea privind statutul juridic („Legea privind statutul juridic modificată”), în scopul reglementării, în conformitate cu decizia Curții Constituționale din 3 aprilie 2003, a neconcordanțelor dintre Legea privind statutul juridic și Constituția, în special în ceea ce privește persoanele expulzate și cele care au fost nevoite să părăsească Slovenia pentru alte motive legate de „radiere”. Legea modificată a fost adoptată la 8 martie 2010.

72. La 12 martie 2010, treizeci și unu de deputați au cerut organizarea unui referendum referitor la Legea privind statutul juridic modificată, în special pentru motivul că aceasta nu reglementa problema despăgubirii „persoanelor radiate”, care a întârziat intrarea sa în vigoare. La 18 martie 2010, estimând că amânarea intrării în vigoare a legii privind statutul juridic

modificată sau respingerea sa în cadrul unui referendum ar antrena consecințe neconstituționale, Adunarea Națională a sesizat Curtea Constituțională cu o întrebare.

73. La data de 10 iunie 2010, Curtea Constituțională a adoptat o decizie în cauza U-II-1/10 în care, în baza deciziilor de principiu anterioare, aceasta a considerat că prevederile din Legea privind statutul juridic modificată erau conforme cu Constituția. Aceasta a considerat că legea modificată oferea o soluție permanentă privind statutul „persoanelor radiate” care nu reușiseră să-și reglementeze situația lor sau a copiilor lor și că prevedea emiterea unor decizii speciale retroactive în favoarea „persoanelor radiate” care obținuseră cetățenia slovenă, fără îndeplinirea cerinței de deținere prealabilă a unui permis de ședere permanentă. Curtea Constituțională a refuzat autorizarea organizării unui referendum, considerând că o posibilă respingere a legii în cauză ar putea antrena consecințele neconstituționale. Acesta a mai constatat că întârzierea în procesul de punere în aplicare a deciziei sale de principiu din 2003 a dus la o nouă încălcare a Constituției.

74. Paragraful 43 al deciziei preciza că prin adoptarea legii în cauză, care prevedea retroactivitatea statutului de rezident permanent, legiuitorul a introdus o satisfacție morală care trebuia văzută ca o formă de reparație pentru „radiere”. În perspectiva Curții Constituționale, în cazul daunelor cauzate de „radiere”, chestiunea eventualei răspunderi a statului ar putea apărea în temeiul articolului 26 din Constituție, atunci când celelalte condiții prevăzute de această dispoziție, precum și condițiile legale pertinente, sunt îndeplinite. În orice caz, legea privind statutul juridic modificată nu presupunea în sine un nou tip de responsabilitate delictuală a statului sau un nou temei juridic care să permită admiterea unor cereri în despăgubire. Din punctul de vedere al Curții Constituționale, legiuitorul putea adopta o legislație specifică limitând răspunderea statului, așa cum a făcut, de exemplu, în ceea ce privește victimele celui de-al doilea război mondial. Curtea Constituțională a concluzionat că tăcerea legii în cauză cu privire la problema compensației financiare nu era neconstituțională.

75. La 15 iunie 2010, președintele Adunării Naționale a cerut scuze în mod public „persoanelor radiate”, iar la 22 iunie 2010, Ministrul de Interne a făcut același lucru.

76. La 24 iunie 2010, Legea privind statutul juridic modificată a fost publicată în Jurnalul Oficial. Aceasta a intrat în vigoare la 24 iulie 2010, la câteva zile după pronunțarea hotărârii Camerei. Înainte de adoptarea acesteia, au fost depuse 13 600 de cereri pentru permise de ședere, din care 12 345 au fost admise.

77. Articolul 1 din Legea privind statutul juridic modificată se aplica străinilor care aveau cetățenia unei alte republici din fosta RSF Iugoslavia la data de 25 iunie 1991, fiind înregistrați ca rezidenți permanenți în Slovenia la 23 decembrie 1990 sau la 25 iunie 1991, și care locuiau în mod efectiv în această țară de atunci, indiferent de dispozițiile Legii privind străinii. Acesta prevedea obținerea de către „persoanele radiate” a unor permise de ședere permanentă *ex nunc* și *ex tunc*. De asemenea, articolul reglementa statutul copiilor „persoanelor radiate” și stipula faptul că „persoanele radiate” care au

obținut cetățenia slovenă fără a fi fost în prealabil titular ale unor permise de ședere, vor primi decizii retroactive.

78. În special, articolul 1 č) a definit sintagma „a locui în mod efectiv” în Slovenia (reședința reală fiind o condiție prealabilă pentru obținerea statutului de rezident permanent) ca fiind deținerea în această țară, pentru persoana în cauză, a centrului intereselor vitale, acest din urmă concept referindu-se la relațiile personale, de familie, economice, sociale și de altă natură susceptibile să dovedească existența unor legături efective și permanente între aceasta și Republica Slovenia.

79. Această dispoziție prevedea, de asemenea, că cerința „reședinței efective” ar putea fi considerată îndeplinită în cazul absenței justificate de mai mult de un an (expulzarea forțată din Slovenia, absența ca urmare a „radierii” sau imposibilitatea de a reveni ca urmare a stării de război în alte state succesoare ale RSF Iugoslavia). În cazul absențelor mai îndelungate, condiția „reședinței efective” nu putea fi considerată îndeplinită pentru o perioadă de cinci ani, la care se adaugă o perioadă suplimentară de cinci ani, decât dacă persoana în cauză a încercat să se întoarcă în Slovenia (paragraful 211 de mai jos).

80. Potrivit statisticilor furnizate Guvern, serviciile administrative teritoriale au primit 173 de cereri pentru permise de ședere permanentă *ex nunc* și optzeci și patru de cereri pentru permise *ex tunc* suplimentare, între 24 iunie 2010 și 31 mai 2011. Aceste cerințe au condus la acordarea a șaizeci și patru de permise de ședere permanentă *ex nunc* și 111 permise de ședere permanentă *ex tunc*, inclusiv cele emise de Ministerul de Interne; în unele cazuri, autoritățile le-au emis din oficiu. Alte proceduri sunt încă în curs. Termenul limită pentru cererile în temeiul Legii privind statutul juridic modificată expiră la 24 iulie 2013.

81. La 26 aprilie 2011, asociația Inițiativa civilă a „persoanelor radiate” și cincizeci și două de alte persoane au sesizat Curtea Constituțională cu un recurs de neconstituționalitate a Legii privind statutului juridic modificată (cauza U-I-85/11). Această procedură este pendinte.

82. De altfel, una din „persoanele radiate” a formulat un recurs constituțional pentru a contesta respingerea de către Curtea Supremă a cererii sale de despăgubire, în valoare de 50 492,40 euro (EUR) pentru pierderea locului de muncă și daune morale. În ceea ce privește prejudiciul material, Curtea Supremă a constatat că autoritățile nu au acționat ilegal și că articolul 26 din Constituție era, prin urmare, inaplicabil. La 5 iulie 2011 (cauza Up-1176/09), Curtea Constituțională a respins recursul, confirmând punctul de vedere al Curții Supreme conform căreia, în pofida deciziei Curții Constituționale de abrogare ulterioară a prevederii în cauză din Legea cetățeniei, nu se putea afirma că instanțele judecătorești sau autoritățile administrative ar fi acționat ilegal la momentul faptelor. Ea a adăugat că, având în vedere faptul că pierderea locului de muncă era legată de refuzul de acordare a cetățeniei slovene persoanei în cauză și nu de refuzul de a-i acorda un permis de ședere permanentă, deciziile de principiu privind „persoanele radiate” nu puteau fi luate în considerare.

83. La 21 iulie 2011, Guvernul a trimis o serie de treizeci de hotărâri judecătorești definitive pronunțate în prima și a doua instanță și de către Curtea Supremă în cadrul procedurilor în despăgubire inițiate de „persoane radiate”. Toate cererile de despăgubire au fost în final respinse, majoritatea pentru nerespectarea termenelor, deși, în unele cazuri, instanțele de judecată au considerat inițial cererile ca fiind întemeiate. În acea perioadă, pe rolul Curții Supreme erau pendinte unsprezece cauze ale „persoanelor radiate”. În cele din urmă, la 7 noiembrie 2011, Guvernul a prezentat o nouă decizie a Curții Constituționale din 26 septembrie 2011 într-o cauză (Up-108/11) a uneia dintre „persoanele radiate” care pretindea despăgubiri pentru daune materiale și morale. În această cauză, prima instanță a conchis inițial, într-o hotărâre preliminară, că existau motive pentru a considera că statul era responsabil pentru daune. Cu toate acestea, Curtea Supremă a confirmat decizia celei de-a doua instanțe, de respingere a cererii pentru expirarea termenului legal. Curtea Constituțională a confirmat această decizie.

B. Situația specifică fiecărui reclamant

84. Înainte de 25 iunie 1991, când Slovenia și-a declarat independența, reclamanții erau cetățeni atât ai RSF Iugoslavia cât și ai uneia dintre republicile constituate, altele decât Slovenia. Ei au dobândit statutul de rezident permanent în Slovenia, în calitate de cetățeni ai RSF Iugoslavia, statut pe care l-au păstrat până la 26 februarie 1992, data la care numele lor au fost radiate din registru.

85. Ca urmare a intrării în vigoare la 24 iulie 2010 a Legii privind statutul juridic modificată, domnul Kurić, doamna Mézga, domnul Ristanović, domnul Berisha, domnul Ademi și domnul Minić au obținut permise de ședere permanentă, atât *ex nunc*, cât și *ex tunc*. Domnul Dabetić și doamna Ristanović nu a solicitat permise de ședere. Următoarele paragrafe conturează situația specifică a fiecărui reclamant.

1. Domnul Mustafa Kurić

86. Domnul Kurić s-a născut la 8 aprilie 1935 la Šipovo (Bosnia-Herțegovina). Potrivit Guvernului, naționalitatea acestuia nu este cunoscută. La sfârșitul învățământului primar, el a urmat o pregătire pentru meseria de cizmar. A ajuns în Slovenia la vârsta de douăzeci de ani și s-a stabilit la Koper în 1965. În 1976, el a închiriat de la municipalitatea din Koper un mic atelier, unde s-a stabilit pe contul propriu. El a fost înregistrat ca rezident permanent în Slovenia din 23 iulie 1970 până la 26 februarie 1992.

87. În 1991, el s-a îmbolnăvit grav și a fost spitalizat timp de trei luni. Reclamantul susține că acesta este motivul pentru care nu a depus cererea pentru dobândirea cetățeniei slovene. El a adăugat că autoritățile l-au asigurat în acel momentul că vor exista și alte oportunități de a solicita cetățenia slovenă. Guvernul confirmă că reclamantul a fost internat în spital, dar afirmă că acesta a fost externat la 15 iunie 1991.

88. Reclamantul nu a fost niciodată anunțat oficial că nu mai avea statut legal în Slovenia.

89. În 1993, casa sa a luat foc și reclamantul a pierdut majoritatea documentelor sale. În momentul în care a solicitat noi documente comunei Koper, a fost informat că numele său a fost radiat din Registru.

90. El și-a continuat activitatea profesională și a plătit chiria până la sfârșitul anilor 1990, când a întâmpinat dificultăți financiare. Având în vedere că nu mai putea plăti chiria, a trebuit să părăsească spațiul. Fără acte de identitate, reclamantul risca să fie expulzat dacă părăsea comuna, unde poliția îi tolera prezența.

91. Reclamantul a declarat că a încercat de mai multe ori în anii 1990 să-și reglementeze situația la serviciile administrative din Koper, însă nu a primit niciun răspuns. În 2005, el a trimis o scrisoare Ministerului în care solicita cetățenia slovenă, fără să primească vreun răspuns. Potrivit Guvernului pârlat, în schimb, reclamantul nu a cerut niciodată un permis de ședere în Slovenia.

92. Reclamantul susține că a demarat în 2006 o procedură privind dreptul său de pensie de la casa de pensii și asigurări de invaliditate, care, la 14 mai 2006, i-ar fi trimis o scrisoare cu calculul anilor de muncă și cerându-i să prezinte dovada cetățeniei. Ca răspuns la o solicitare din partea agentului Guvernului, casa de pensii și asigurări de invaliditate a declarat, în schimb, la 29 octombrie 2007, că reclamantul nu făcut nicio sesizare oficială.

93. La data de 7 mai 2007, reclamantul a solicitat cetățenia slovenă în calitate de apatrid. Cererea acestuia a fost respinsă la 27 iulie 2007.

94. La 29 ianuarie 2008, el a reînnoit cererea sa în temeiul articolului 10 din Legea cetățeniei. La 10 iunie 2009, serviciul administrativ din Koper i-a respins cererea. Reclamantul nu a contestat respingerea în fața instanței administrative.

95. La 24 februarie 2009, reclamantul a solicitat un permis de ședere permanentă. La 2 noiembrie 2010, acestuia i-a fost acordat un permis de ședere *ex nunc* și *ex tunc*, care au fost livrate la 26 noiembrie 2010.

96. Reclamantul afirmă că, deși a primit permisul de ședere permanentă, continuă să se confrunte cu multe greutăți, în special în ceea ce privește drepturile sale de pensie. El adaugă că suferă de probleme grave de sănătate.

2. Domnul Velimir Dabetić

97. Domnul Dabetić s-a născut la 22 septembrie 1969 la Koper (Slovenia) și este apatrid. El a fost înregistrat ca rezident permanent în Slovenia din 29 septembrie 1971 până la 26 februarie 1992. Părinții lui și cei doi frați s-au născut în Muntenegru și numele lor, ca și al său, au fost radiate din Registru în 1992. Mama sa a obținut cetățenia slovenă în 1997 și tatăl său în 2004. La sfârșitul învățământului primar, el a urmat timp de doi ani cursuri de formare pentru meseria de metalurgist într-o unitate de învățământ mediu de specialitate. În prezent acesta locuiește în Italia, unde nu are un statut juridic.

98. Reclamantul afirmă că s-a stabilit în Italia în 1991, însă a rămas înregistrat în calitate de rezident permanent în Koper (Slovenia), până la

evenimentele din 1992. La momentul faptelor, el a primit informații eronate de la serviciile administrative din Koper. Potrivit Guvernului, reclamantul locuia în Italia din 1989, și nu din 1991. Astfel, acesta nu avea reședința în Slovenia la momentul declarării independenței.

99. Reclamantul susține că, atunci când a încercat să solicite cetățenia slovenă serviciilor administrative din Koper, angajatul i-ar fi cerut să prezinte o dovadă a activității sale profesionale în Slovenia. Reclamantul a declarat că lucra în Italia în baza unui permis de muncă legal și că nu putea prezenta un astfel de document. Angajatul i-ar fi răspuns că Italia și nu Slovenia ar trebui să-i acorde cetățenia.

100. Reclamantul mai susține că a aflat de „radiere” mai târziu decât ceilalți reclamânți. În 2002, la expirarea vechiului pașaport din RSF Iugoslavia, autoritățile italiene au refuzat să-i reînnoiască permisul de ședere (*permesso di soggiorno*), în baza căruia putea să lucreze, ordonându-i să se întoarcă în Slovenia. Cu toate acestea, deși a încercat să se întoarcă acolo în mod legal, îi era imposibil să-și reglementeze situația în acest stat. Guvernul susține că reclamantul nu a solicitat vreodată în mod corespunzător un permis de ședere în Slovenia.

101. La 26 noiembrie 2003, ca urmare a pronunțării hotărârii Curții Constituționale din 3 aprilie 2003, reclamantul a cerut Ministerului emiterea unei decizii suplimentare *ex tunc* pentru regularizarea statutului său, fără să fi solicitat în prealabil un permis de ședere permanentă *ex nunc*.

102. La 29 noiembrie 2003, reclamantul a solicitat cetățenia slovenă în temeiul articolului 19 din Legea cetățeniei, așa cum a fost modificată în 2002.

103. La 9 februarie 2004, el a sesizat unitatea din Nova Gorica a tribunalului administrativ cu o plângere privind pasivitatea autorităților administrative (*tožba zaradi molka upravnega organa*), pe care le acuza de faptul că nu au emis decizia suplimentară *ex tunc* solicitată.

104. La 20 mai 2005, tribunalul administrativ i-a respins cererea.

105. La 14 noiembrie 2005, Ministerul a respins cererea de acordare a cetățeniei slovene depusă de reclamant, pe motivul că acesta nu a dovedit că a locuit efectiv în Slovenia pentru o perioadă de zece ani și că a locuit acolo în mod continuu în ultimii cinci ani.

106. În același timp, reclamantul a solicitat și acordarea calității de apatrid pe lângă Ministerul italian de Interne.

107. În ultimii ani, reclamantul a fost deseori arestat și luat în custodie de poliția italiană. În plus, la 20 aprilie 2006, el a fost obligat să părăsească țara în termen de cinci zile. În cele din urmă, i s-a permis să rămână în Italia, având în vedere că el a cerut să fie recunoscut ca apatrid și că procedura în acest sens era în curs.

108. Reclamantul a fost, de asemenea, acuzat pentru fapte de imigrație ilegală în Italia. La 19 iunie 2006, tribunalul din Mantua l-a achitat pe motiv că nu avea naționalitate și nu se putea aștepta de la el să părăsească Italia de bunăvoie. În acest timp, cererea sa de acordare a statutului de apatrid era pendinte. Aceasta a fost în cele din urmă respinsă pe motiv că un străin care locuia ilegal în Italia, nu avea dreptul la acest statut.

109. Reclamantul afirmă că trăiește în condiții extrem de dificile. El nu a inițiat proceduri în temeiul Legii privind statutul juridic modificată.

3. Doamna Ana Mézga

110. Doamna Mézga s-a născut la 4 iunie 1965 Čakovec (Croația) și este cetățean croat. În 1979, ea s-a mutat la Ljubljana (Slovenia), unde ulterior a găsit un loc de muncă. A urmat școala primară timp de opt ani și a fost înregistrată în calitate de rezident permanent în Slovenia din 28 iulie 1980 până în 26 februarie 1992.

111. Ea menționează că în 1992, după nașterea celui de-al doilea copil, și-a dat seama că numele său a fost radiat din Registru. Angajatorul său i-a scurtat concediul de maternitate și a concediat-o. În plus, în martie 1993, ea a fost oprită de poliție în timpul unui control de rutină. Neavând acte de identitate, ea fost reținută la secția de poliție și apoi într-un centru de tranzit pentru străini (*prehodni dom za tujce*), fiind eliberată după ce a plătit o amendă. Reclamanta consideră că arestarea sa confirmă faptul că și-a pierdut statutul juridic.

112. Reclamanta s-a instalat mai apoi la Piran, unde l-a întâlnit pe H. Š., cetățean sloven, cu care a avut doi copii, care au cetățenie slovenă. Ea declară că nu a inițiat nicio procedură pentru regularizarea situației sale, conștientă de faptul că nu îndeplinea condițiile prevăzute de legislația în vigoare.

113. La 13 decembrie 1999, după intrarea în vigoare a legii privind statutul juridic, reclamanta a solicitat un permis de ședere permanentă. Ministerul a invitat-o de cinci ori să-și completeze dosarul și a informat-o că putea cere, de asemenea, un permis de ședere permanentă în scopul reîntregirii familiei.

114. La 14 aprilie 2004, reclamanta a solicitat Ministerului emiterea unei decizii suplimentare în temeiul punctului 8 din dispozitivul deciziei Curții Constituționale din 3 aprilie 2003 (paragraful 60 de mai sus).

115. La 29 aprilie 2004, ea a solicitat cetățenia slovenă în temeiul articolului 19 din Legea cetățeniei, cu modificările ulterioare.

116. La 15 octombrie 2004, reclamanta a participat la o ședință la serviciul administrativ din Piran în cadrul procedurii referitoare la cererea sa pentru un permis de ședere permanentă. La 25 octombrie 2004, ea a fost invitată să-și completeze dosarul.

117. La 5 noiembrie 2004, casa de pensii și asigurări de invaliditate a declarat că locurile de muncă deținute de reclamantă în Slovenia erau înregistrate în evidențele sale.

118. La 6 decembrie 2004, Ministerul a clasat cererea reclamantei de a obține un permis de ședere permanentă, ca urmare a inactivității acesteia și a incapacității de a dovedi faptul că locuia efectiv în Slovenia din 23 decembrie 1990.

119. La 18 noiembrie 2005, în cadrul procedurii privind cetățenia, Ministerul a acordat reclamantei un termen de două luni pentru a-și completa dosarul. Aceasta trebuia în special să dovedească că locuia în Slovenia de la data de 23 decembrie 1990.

120. La 13 iunie 2006, Ministerul a respins cererea de acordare a cetățeniei slovene introduse de reclamantă.

121. La 10 august 2007, reclamanta a solicitat un permis de ședere temporară în calitate de membru de familie al unui cetățean sloven.

122. La 13 septembrie 2007, ea a obținut permisul de ședere temporară, valabil până la 13 septembrie 2012.

123. La 22 iulie 2010, reclamanta a solicitat un permis de ședere permanentă în temeiul Legii privind statutul juridic modificată. La 1 martie 2011, i-a fost acordat un permis de ședere *ex nunc* și *ex tunc*, care i-au fost emise la 2 martie 2011.

124. Reclamanta afirmă că, deși a obținut un permis de ședere permanentă, ea întâmpină dificultăți legate de asigurarea medicală și asistența socială. Ea susține, de asemenea, că suferă de grave probleme de sănătate.

4. Doamna Ljubenka Ristanović

125. Doamna Ristanović s-a născut la 19 noiembrie 1968 la Zavidovići (Bosnia-Herțegovina). Ea este în prezent cetățean sârb. În 1986, ea a plecat la Ljubljana (Slovenia) pentru a căuta de lucru. S-a căsătorit acolo la 20 august 1988, a dat naștere unui fiu, al cincilea reclamant, Tripun Ristanović. Ea a fost înregistrată în calitate de rezident permanent în Ljubljana din 6 august 1986 până în 20 noiembrie 1991.

126. Reclamanta declară că ea a crezut că va dobândi automat cetățenia slovenă în calitate de rezident permanent. Cu toate acestea, în 1994, ea și fiul ei au fost expulzați din Slovenia. Reclamanta declară că a luat la cunoștință de „radiere” la acel moment. În ceea ce privește soțul reclamantei, titular al unui permis de muncă și a unui permis de ședere temporară, la momentul respectiv, acesta a rămas în Slovenia și a obținut ulterior un permis de ședere permanentă.

127. Potrivit Guvernului pârât, reclamanta a părăsit localitatea în care locuia fără a cere radierea din Registrul rezidenților permanenți, iar datele sale personale au fost transferate din Registrul rezidenților permanenți în cel pentru persoanele care „au emigrat fără a cere radierea”.

128. Reclamanta afirmă că a trăit ca refugiat în Serbia și că a stat timp de mulți ani fără acte de identitate. În 2004, ea a obținut o carte de identitate sârbă, iar în 2005, un pașaport sârb. Ea și fiul ei nu au solicitat nici permis de ședere permanentă în Slovenia și nici cetățenia slovenă, conștienți de faptul că timp de mulți ani nu au îndeplinit condiția de a locui în mod efectiv în Slovenia, impusă de legislația în vigoare.

129. Reclamanta a inițiat procedura în temeiul legii privind statutul juridic modificată. Ea afirmă că are probleme grave de sănătate.

5. Domnul Tripun Ristanović

130. Domnul Tripun Ristanović, fiul celei de-a patra reclamante, doamna Ljubenka Ristanovic, s-a născut la 20 august 1988 la Ljubljana (Slovenia) și

este cetățean al Bosniei și Herțegovina. El a fost înregistrat ca rezident permanent în Ljubljana din 20 august 1988 până în 26 februarie 1992.

131. În 1994, reclamantul, pe atunci minor, a fost expulzat din Slovenia împreună cu mama sa.

132. El a trăit ca refugiat împreună cu mama sa în Serbia timp de mai mulți ani. În 2004, autoritățile din Bosnia și Herțegovina i-au emis o carte de identitate și un pașaport. Neavând acte de identitate sârbești, acesta a trăit în Serbia cu teama permanentă de a fi expulzat.

133. La 9 noiembrie 2010, el a solicitat un permis de ședere permanentă în Slovenia în conformitate cu Legea privind statutul juridic modificată. După ce i-au fost acordate la 10 martie 2011 permis de ședere *ex nunc* și *ex tunc*, care au fost livrate la 11 martie 2011, acesta s-a întors în Slovenia.

134. Potrivit Guvernului, reclamantul a sesizat Curtea Constituțională cu un recurs de neconstituționalitate a Legii privind statutul juridic modificată, care a fost anexat la cele două recursuri formulate de asociația Inițiativa civilă a „persoanelor radiate” și de alte persoane. Cauza este în prezent pendinte (a se vedea paragraful 81 de mai sus).

6. Domnul Ali Berisha

135. Domnul Berisha s-a născut la 23 mai 1969 la Peć (Kosovo), într-o comunitate de romi. Potrivit Guvernului, acesta are cetățenie sârbă. Reclamantul s-a stabilit în Slovenia în 1985, lucrând într-o fabrică din Maribor până la 31 mai 1991. El a fost înregistrat ca rezident permanent în Slovenia din 6 octombrie 1987 până în 26 februarie 1992.

136. În 1991, el a locuit pentru un timp în Kosovo împreună cu mama sa bolnavă, motiv pentru care nu a solicitat cetățenia slovenă în acea perioadă.

137. În 1993, la întoarcerea sa din Germania, unde a vizitat niște apropiați, reclamantul a fost arestat de poliția slovenă de frontieră. I s-a confiscat cu această ocazie pașaportul din RSF Iugoslavia și a fost plasat timp de zece zile într-un centru de tranzit pentru străini. Reclamantul a declarat că acesta a fost momentul în care a aflat de „radiere”. El afirmă în continuare că la 3 iulie 1993 a fost expulzat la Tirana (Albania), fără ca vreo decizie să fi fost luată în această privință. Poliția albaneză l-a retrimis în Slovenia deoarece nu deținea un pașaport valabil. Reclamantul a fost din nou plasat în același centru de tranzit, de unde a evadat în timpul nopții.

138. În 1993, reclamantul a fugit în Germania, unde a obținut un permis de ședere temporară pentru motive umanitare, având în vedere instabilitatea din Kosovo la acea vreme.

139. La 9 august 1996, reclamantul s-a căsătorit cu M.M., născută în Kosovo, de asemenea membră a unui grup de romi. Ei au avut patru copii între anii 1997 și 2003, în timp ce familia trăia în Germania.

140. În 2005, autoritățile germane au refuzat să reînnoiască permisul de ședere al reclamantului, considerând că situația din Kosovo era suficient de stabilă per ansamblu pentru ca reclamantul să se poată întoarce. Acesta a primit ordinul de a părăsi Germania împreună cu familia sa, până la data de 30 septembrie 2005.

141. La o dată nespecificată, reclamantul și familia sa au solicitat azil în Germania.

142. Ulterior, s-au întors în Slovenia.

143. La 13 iulie 2005, aceștia au solicitat un permis de ședere temporară. La 25 iulie 2005, ei au solicitat, de asemenea, un permis de ședere permanentă în temeiul Legii privind statutul juridic.

144. Temându-se de expulzare, la 26 septembrie 2005 au solicitat și drept de azil. Reclamantul a solicitat, de asemenea, statutul de refugiat.

145. La 19 octombrie 2005, ca urmare a retragerii cererilor de azil, Ministerul a clasat procedura, ordonând trimiterea reclamantului și a familiei sale în Germania. Un ordin de expulzare a fost emis la 28 octombrie 2005, însă nu a fost pus în executare. La 10 noiembrie 2005, un nou ordin a fost emis, fixând data expulzării la 18 noiembrie 2005. Reclamantul a introdus o acțiune în fața tribunalului administrativ. La 15 noiembrie 2005, cererea sa a fost admisă.

146. La momentul respectiv, cauza a avut un impact considerabil la nivel național și internațional, datorită eforturilor depuse de Amnesty International.

147. La 27 februarie 2006, familia a solicitat din nou drept de azil în Slovenia, locuind într-un centru pentru solicitanții de azil.

148. La 28 aprilie 2006, reclamantul a introdus o acțiune în fața tribunalului administrativ, plângându-se de pasivitatea autorităților administrative în cadrul procedurilor referitoare la permisele de ședere permanentă pentru el, soția și cei patru copii.

149. La 19 iulie 2006, autoritățile germane au informat autoritățile slovene că în temeiul Regulamentului de la Dublin, Germania era cea responsabilă de examinarea cererilor de azil ale familiei Berisha.

150. La 28 iulie 2006, al cincilea copil al reclamantului s-a născut în Slovenia.

151. La 30 octombrie 2006, în urma deciziei mai sus menționate a autorităților germane, Ministerul s-a declarat incompetent pentru a examina cererile de azil ale reclamantului și ale familiei acestuia și statuând că aceștia trebuie întorși în Germania. De asemenea, acesta a mai precizat că a obținut noi indicii că reclamantul și familia sa aveau calitatea de solicitanți de azil în Germania, unde beneficiau de asistență financiară în acest scop.

152. La 5 noiembrie 2006, reclamantul și familia sa au contestat la tribunalul administrativ decizia Ministerului. În aceeași zi, au solicitat, de asemenea, ca decizia atacată să nu fie executată și și-au retras cererile de azil (paragraful 147 de mai sus).

153. Reclamantul a afirmat că, la 7 noiembrie 2006, Ministerul a încercat din nou să îl transfere împreună cu familia în Germania. La 15 noiembrie 2006, tribunalul administrativ a anulat ordinul de expulzare. Ministerul a formulat apel.

154. La 28 decembrie 2006, Curtea Supremă a confirmat decizia Ministerului din 30 octombrie 2006, conform căreia Germania era cea care, în temeiul Regulamentului Dublin, avea competența de a analiza cererea de azil a reclamantului.

155. La 1 februarie 2007, reclamantul și familia sa au fost trimiși în Germania, unde trăiesc în prezent într-o situație de „toleranță” (*Duldung*).

156. Nici reclamantul, nici familia sa nu au solicitat cetățenia slovenă.

157. În cadrul procedurii privind cererea de azil, Curtea Constituțională a respins, la 18 aprilie 2008, recursul constituțional al reclamantului.

158. La 19 octombrie 2010, ca urmare a cererii sale depuse la 25 iulie 2005 (paragraful 143 de mai sus), reclamantului i s-au acordat permise de ședere atât *ex nunc* cât și *ex tunc*, care i-au fost livrat la 24 noiembrie 2010 de către Consulatul Sloveniei de la Munchen.

159. Reclamantul, care continuă să locuiască în Germania, declară că pentru moment nu se poate întoarce în Slovenia, deoarece cei cinci copii ai săi și soția nu au un statut legal în această țară și nu îndeplinesc condițiile pentru reîntregirea familiei în temeiul Legii privind străinii.

160. La o dată nespecificată, reclamantul a adresat parchetului general o cerere de despăgubire, care a fost respinsă. Potrivit Guvernului pârât, reclamantul nu continuat acțiunea în fața instanțelor.

7. Domnul Sadik Ademi Ilfan

161. Domnul Ademi s-a născut la 28 iulie 1952 la Skopje („Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei”), într-o comunitate de romi. El are în prezent cetățenia „Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei”. În 1977, el s-a stabilit în Slovenia, unde a lucrat până în 1992. A fost înregistrat în calitate de rezident permanent din 27 septembrie 1977 până în 26 februarie 1992.

162. El precizează că nu a făcut demersuri în termenul limită pentru a solicita cetățenia slovenă în 1991. În 1993, reclamantul a fost arestat de către poliție cu ocazia unui control de rutină. Neavând acte de identitate valabile, el a fost expulzat în Ungaria împreună cu familia sa. El declară că acesta a fost momentul în care a aflat de „radiere”. La scurt timp după, reclamantul și familia s-au deplasat în Croația, de unde au reintrat ilegal în Slovenia.

163. Între timp, reclamantul, asistat de un avocat, a depus la 23 noiembrie 1992 o cerere pentru dobândirea cetățeniei slovene.

164. Ulterior, acesta a plecat în Germania, unde, declarându-se apatrid, a obținut un permis de ședere temporară și un pașaport pentru străini.

165. La 9 februarie 1999, reclamantul a solicitat eliberarea unui pașaport la Ambasada „Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei”, dar a primit un răspuns negativ pe motiv că nu era cetățean al acestui stat.

166. La 16 februarie 2005, reclamantul a solicitat un permis de ședere permanentă în Slovenia în temeiul Legii privind statutul juridic. La 20 aprilie 2005, Ministerul l-a invitat să-și completeze dosarul cu dovada naționalității.

167. La 26 mai 2005, cererea reclamantului a fost respinsă pe motivul că era apatrid. Ministerul a motivat că legea privind statutul juridic nu se aplica decât resortisanților din alte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia.

168. La 11 iulie 2005, Ministerul a răspuns la o scrisoare a reclamantului prin care acesta solicita reexaminarea cererii de acordare a cetățeniei slovene, depusă în 1992. Reclamantul a fost informat că, având în vedere că elementele din dosar indicau faptul că acesta nu locuise în Slovenia în ultimii

zece ani, nu îndeplinea condițiile pentru acordarea cetățeniei slovene în temeiul Legii cetățeniei, așa cum a fost modificată.

169. La 9 septembrie 2005, cererea reclamantului de acordare a cetățeniei a fost respinsă.

170. La 31 iulie 2007, el a solicitat încă o dată un permis de ședere permanentă în temeiul legii privind statutul juridic. La 31 martie 2008, Ministerul i-a respins din nou cererea pe motivul că nu era cetățean al unuia dintre statele succesoare ale fostei RSF Iugoslavia. Reclamantul a introdus o acțiune în fața tribunalului administrativ.

171. La 18 februarie 2009, instanța a confirmat decizia Ministerului de respingere a cererii reclamantului pentru eliberarea unui permis de ședere permanentă. Reclamantul a formulat apel.

172. La 6 octombrie 2010, Curtea Supremă a admis apelul și a trimis cauza spre rejudecare. Aceasta a argumentat că Legea privind statutul juridic modificată a fost adoptată între timp și că cererea reclamantului ar trebui examinată în lumina noii legislații. În cursul acestei proceduri, reclamantul a prezentat un pașaport din „Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei”, eliberat la 19 august 2010.

173. La 20 aprilie 2011, reclamantului i s-au acordat permise de ședere *ex nunc* și *ex tunc*, care au fost livrate la 23 mai 2011.

174. Reclamantul, care are probleme grave de sănătate, trăiește în prezent între Slovenia și Germania, unde, între timp, și-a pierdut dreptul de ședere.

8. Domnul Zoran Minić

175. Domnul Minić s-a născut la 4 aprilie 1972, în Podujevo (Kosovo). Potrivit Guvernului, acesta are cetățenie sârbă. Reclamantul s-a stabilit cu familia sa în Slovenia, în 1977. La sfârșitul învățământului primar, el a urmat cursuri de bucătar timp de trei ani într-o instituție de învățământ secundar. Acesta a fost înregistrat ca rezident în Slovenia din 1 august 1984 până în 26 februarie 1992.

176. Reclamantul afirmă că în 1991 și-a vizitat bunicii în Kosovo. Prin urmare, el și familia sa au depășit cu o lună termenul limită pentru depunerea cererii de dobândire a cetățeniei slovene, războiul din Kosovo împiedicând procurarea documentelor necesare. Potrivit Guvernului, nu există niciun indiciu că domnul Minić ar fi solicitat cetățenia slovenă în 1991. În plus, rezultă din certificatele de muncă ale reclamantului ca acesta a fost angajat la Podujevo din 1992 până în 1999. Reclamantul s-a căsătorit cu un cetățean sârb, având cu aceasta patru copii.

177. Reclamantul susține că a descoperit că numele său și cel al altor membri ai familiei sale au fost „radiate”, în momentul în care a încercat să-și regularizeze situația în Slovenia. Condițiile de trai în Slovenia fiind de nesuportat în lipsa unui statut juridic, el a fost nevoit să se mute temporar în Kosovo.

178. Reclamantul a revenit la Slovenia în mai multe rânduri. În 2002, a fost arestat de poliție pe motiv că lucra fără permis. El a făcut obiectul unei anchete, a fost amendat, iar la 5 iunie 2002 a fost expulzat în Ungaria, fără ca

vreun ordin oficial să fi fost emis în acest sens și în pofida deciziei Curții Constituționale din 4 februarie 1999 (paragrafele 41-48 de mai sus).

179. Reclamantul afirmă că timp de mai mulți ani, el nu a considerat necesar să solicite un statut legal în Slovenia, conștient de faptul că nu îndeplinea criteriile de eligibilitate pentru obținerea cetățeniei slovene sau a permisului de ședere permanentă în temeiul legislației în vigoare în acea perioadă. În ceea ce privește familia sa, mama acestuia a obținut în cele din urmă cetățenia slovenă în 2000, frații și surorile lui în anul 2003.

180. După pronunțarea deciziei Curții Constituționale din 3 aprilie 2003 (paragrafele 58-60 de mai sus), reclamantul a solicitat cetățenia slovenă la 15 septembrie 2003 în temeiul articolului 19 din Legea cetățeniei, așa cum a fost modificată.

181. În perioada 26 aprilie - 9 octombrie 2004, Ministerul a cerut de cinci ori reclamantului să-și completeze dosarul prin furnizarea de dovezi, în special a faptului că locuia în mod continuu în Slovenia din 23 decembrie 1990. Având în vedere că nu s-a conformat, reclamantul a fost convocat la Minister.

182. Audiata la 17 decembrie 2004, el a confirmat informațiile relative la istoricul activității sale profesionale, conform cărora acesta a lucrat la Podujevo (Kosovo) între 8 iulie 1992 și 6 aprilie 1999 și, prin urmare, nu a locuit în Slovenia în mod continuu din 23 decembrie 1990.

183. La 21 februarie 2006, cererea sa de acordare a cetățeniei a fost respinsă. Decizia i-a fost comunicată între 28 iunie și 2 iulie 2006, în timpul unei călătorii în Slovenia.

184. La 17 iulie 2006, reclamantul a formulat o acțiune în fața tribunalului administrativ.

185. La 30 iunie 2006, el a solicitat un permis de ședere permanentă în temeiul Legii privind statutul juridic.

186. La 29 martie 2007, reclamantul a fost convocat la Minister. La 14 iulie 2007, el a prezentat documente suplimentare în sprijinul cererii sale.

187. La 18 iulie 2007, Ministerul a respins cererea, constatând că reclamantul nu a reușit să dovedească faptul că îndeplinea condiția reședinței efective în Slovenia.

188. La 19 septembrie 2007, reclamantul a formulat o acțiune în fața tribunalului administrativ.

189. La 10 septembrie 2008, în cadrul unei proceduri administrative privind cererea de acordare a cetățeniei slovene depusă de reclamant, Curtea Constituțională a respins recursul constituțional cu care acesta a investit-o.

190. La 26 noiembrie 2008, tribunalul administrativ a anulat decizia Ministerului din 18 iulie 2007 (paragraful 187 de mai sus) și a trimis cauza spre rejudecare.

191. La 24 iulie 2009, Ministerul a respins din nou cererea reclamantului, considerând că nu îndeplinea criteriul reședinței efective în Slovenia.

192. Reclamantul a inițiat apoi o nouă procedură în fața tribunalului administrativ. El a declarat că a fost blocat în Kosovo în 1992 și de atunci a revenit cât de des posibil în Slovenia, însă războiul și alte circumstanțe l-au împiedicat să facă deplasări acolo în mod curent. În plus, în calitate de sârb

din Kosovo, el a obținut statutul de persoană strămutată în Serbia, în urma incendierii casei sale din Kosovo. El a încercat de mai multe ori să-și regularizeze situația în Slovenia, dar a fost expulzat din țară în 2002. Părinții lui, fratele și cele două surori au obținut cu toții cetățenia slovenă.

193. La 19 ianuarie 2011, tribunalul administrativ a anulat decizia Ministerului și a trimis cauza spre rejudecare, indicând că cererea reclamantului trebuie analizată în baza Legii privind statutul juridic modificată.

194. La 4 mai 2011, reclamantul a primit permise de ședere *ex nunc* și *ex tunc*, care i-au fost remise la 9 iunie 2011.

195. Între timp, la 1 iunie 2011, reclamantul a formulat o cerere de despăgubire adresată parchetului general. Acesta a respins-o pe motivul expirării termenului legal, estimând că reclamantul a avut cunoștință de prejudiciul cauzat de „radiere” la momentul când a solicitat cetățenia slovenă și permisul de ședere permanentă.

II. LEGISLAȚIA ȘI PRACTICA INTERNE ȘI INTERNAȚIONALE PERTINENTE

A. Legislația și practica internă

1. Legislația fostei Republici Socialiste Slovenia

- a) **Legea cu privire la cetățenia Republicii Socialiste Slovenia (*Zakon o državljanstvu Socialistične Republike Slovenije* - Jurnalul Oficial al RSS, nr. 23/76 din 1976)**

196. Conform articolului 1 din Lege, orice cetățean al Republicii Socialiste Slovenia era în același timp și cetățean al RSF Iugoslavia, stabilindu-se astfel principiul preeminenței cetățeniei republicii.

- b) **Legea privind circulația și șederea străinilor (*Zakon o gibanju in prebivanju tujcev* - Jurnalul Oficial al RSF Iugoslavia, nr. 56/80 din 1980), cu modificările ulterioare**

197. Această lege făcea distincția între permisul de ședere temporară sau permanentă acordat unui străin pe teritoriul statului și locul de reședință temporară sau permanentă al unui cetățean al RSF Iugoslavia, și anume locul unde acesta locuia în mod efectiv.

- c) **Legea privind Registrul populației și a rezidenților (*Zakon o evidenci nastanitve občanov in o registru prebivalstva* - Jurnalul Oficial al RSF Iugoslavia, nr. 6/83 din 1983 și 11/91 din 1991)**

198. Această lege reglementa înregistrarea și radierea mențiunilor privind șederea permanentă și șederea temporară, precum și păstrarea registrelor populației de pe teritoriul Sloveniei.

199. Articolul 5 din lege, așa cum a fost modificat în 199, prevedea următoarele:

„Înregistrarea reședinței permanente, precum și a oricărei schimbări a adresei, este obligatorie pentru toți rezidenții de fiecare dată când se stabilesc definitiv într-un loc sau își schimbă adresa. Radierea reședinței permanente este obligatorie pentru fiecare rezident care părăsește teritoriul Republicii Slovenia.”

2. Legislația Republicii Slovenia

a) Declarația de bune intenții (*Izjava o dobrih namenih* - Jurnalul Oficial al Republicii Slovenia („RS”) nr. 44/90-I din 1990)

200. Declarația de bune intenții, adoptată la 6 decembrie 1990 în cursul pregătirii plebiscitului privind independența Sloveniei, exprimă angajamentul statului de a respecta anumite valori în parcursul pentru obținerea independenței. Dispoziția pertinentă din acest document prevede următoarele:

„(...) Guvernul sloven (...) garantează tuturor membrilor altor națiuni și naționalități dreptul la dezvoltarea deplină a culturii și limbii lor și tuturor rezidenților permanenți din Slovenia dreptul de a dobândi cetățenia slovenă în cazul în care doresc (...).”

b) Actul constituțional fundamental privind independența și suveranitatea Republicii Slovenia (*Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije* - Monitorul Oficial al RS nr. 1/91-I din 1991)

201. Pasajele pertinente din Actul Constituțional Fundamental cu privire la independența și suveranitatea Republicii Slovenia, publicat la 25 iunie 1991, dispune:

Articolul III

„Republica Slovenia garantează protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale tuturor persoanelor de pe teritoriul Republicii Slovenia, indiferent de naționalitate și fără nicio discriminare, în conformitate cu Constituția Republicii Slovenia și cu tratatele internaționale obligatorii (...).”

c) Legea constituțională din 1991 relativă la Actul Constituțional Fundamental cu privire la independența și suveranitatea Republicii Slovenia (*Ustavni zakon za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS* - Monitorul Oficial al RS nr. 1/91-I din 1991)

202. Prevederile relevante din Legea constituțională din 1991:

Articolul 13

„Cetățenii celorlalte republici [din fosta RSF Iugoslavia] care la data de 23 decembrie 1990, data organizării plebiscitului privind independența Republicii Slovenia, erau înregistrați ca rezidenți permanenți în Republica Slovenia și trăiau efectiv acolo, se bucură, până la dobândirea cetățeniei slovene în conformitate cu articolul 40 din Legea privind cetățenia Republicii Slovenia sau până la expirarea termenului prevăzut în articolul 81 din Legea privind străinii, de aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Slovenia...”

d) Constituția Republicii Slovenia (*Ustava Republike Slovenije* – Jurnalul Oficial nr. 33/91-I din 1991)

203. Prevederile relevante din Constituția Republicii Slovenia sunt următoarele:

Articolul 8

„Legile și regulamentele trebuie să fie conforme cu principiile de drept internațional general recunoscute și cu tratatele internaționale la care Slovenia este parte. Tratatelor ratificate și publicate sunt aplicate în mod direct.”

Articolul 14

„În Slovenia, drepturile omului și libertățile fundamentale sunt garantate pentru toți în mod egal, fără discriminare bazată pe naționalitate, rasă, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, situație materială, naștere, educație, statut social sau alte circumstanțe personale.

Toți cetățenii sunt egali în fața legii.”

Articolul 26

„Orice persoană are dreptul la compensație pentru orice prejudiciu cauzat de actele ilegale comise de către o persoană sau un organism în exercitarea funcțiilor sau activităților sale în numele statului sau a unei autorități locale, sau ca deținător al unei funcții publice.

Persoana vătămată are, de asemenea, dreptul, conform legii, de a solicita despăgubiri direct de la persoana sau organismul care a cauzat prejudiciul.”

...

f) Legea privind cetățenia Republicii Slovenia (*Zakon o državljanstvu Republike Slovenije* - Monitorul Oficial nr. 1/91-I și 30/91 din 1991 și 96/2002 din 2002)

205. Prevederile relevante din Legea cetățeniei sunt următoarele:

Articolul 10

„Autoritatea competentă poate, în cadrul prerogativelor sale discreționare, să acorde cetățenia prin naturalizare unei persoane care o solicită, dacă această măsură este în concordanță cu interesul național. Solicitantul trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

1. să aibă 18 ani;
2. să fie liber de cetățenia deținută în momentul solicitării sau să dovedească faptul că va fi liber dacă dobândește cetățenia Republicii Slovenia;

3. să poată demonstra șederea efectivă pentru o perioadă de zece ani în Slovenia, din care o perioadă de ședere continuă de cinci ani imediat înainte de depunerea cererii;
4. să aibă o sursă permanentă și garantată de venituri, în măsură să permită cel puțin o siguranță materială și socială;
5. să cunoască limba slovenă la un nivel care să-i permită comunicarea în viața de zi cu zi;
6. să nu fi fost condamnat la închisoare pentru mai mult de un an în țara de origine sau în Slovenia, pentru o faptă incriminată atât de legea penală a țării sale cât și a Republicii Slovenia;
7. să nu i se fi interzis șederea în Republica Slovenia;
8. să nu reprezinte o amenințare pentru ordinea publică, securitatea și apărarea statului, în cazul în care este naturalizat;

(...). „

Articolul 39

„Sunt considerați cetățeni ai Republicii Slovenia în temeiul prezentei legi toate persoanele care au dobândit cetățenia Republicii Slovenia și cetățenia Republicii Socialiste Federative Iugoslavia în conformitate cu legile în vigoare.,,

Articolul 40

„Cetățenii unei alte republici [din fosta RSF Iugoslavia], care la 23 decembrie 1990, data plebiscitului privind independența Republicii Slovenia, erau înregistrați ca rezidenți permanenți în Slovenia și locuiesc în mod efectiv în acest stat, pot dobândi cetățenia Republicii Slovenia, dacă introduc, în termen de șase luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, o cerere la serviciile administrative responsabile cu afacerile interne în localitatea lor de reședință (...).”

206. La 14 noiembrie 2002, legea cu privire la cetățenia Republicii Slovenia a fost modificată. Aceasta prevede:

Articolul 19

„Orice persoană adultă care, la 23 decembrie 1990, era înregistrată în calitate de rezident permanent pe teritoriul Republicii Slovenia și care locuiește în mod continuu în acest stat de la acea dată, poate solicita cetățenia Republicii Slovenia în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi, dacă îndeplinește condițiile menționate în aceasta (...).

Atunci când decide în temeiul precedentului alienat dacă solicitantul îndeplinește condițiile prevăzute la (...) din prezenta lege, autoritatea competentă poate lua în considerare durata șederii persoanei în cauză pe teritoriul statului, legăturile personale, de familie, profesionale, sociale și de altă natură cu Republica Slovenia, precum și consecințele pe care un refuz l-ar avea asupra solicitantului.

(...).”

g) Legea privind străinii (*Zakon o tujcih* - Jurnalul Oficial nr. 1/91-I din 1991)

207. Dispozițiile relevante din Legea privind străinii prevăd următoarele:

Articolul 13

„Orice străin care intră pe teritoriul Republicii Slovenia în posesia unui pașaport valabil poate sta timp de trei luni sau pe durata valabilității vizei care i-a fost eliberată, cu excepția cazului în care se prevede altfel printr-un acord internațional (. ..).

Orice străin care dorește să rămână pe teritoriul Republicii Slovenia peste termenul prevăzut la alineatul precedent pentru motive care țin de continuarea studiilor, specializare, angajarea într-un loc de muncă, urmarea unui tratament medical, dobândirea unei experiențe profesionale sau pentru că este căsătorit cu un cetățean al Republicii Slovenia, deține o proprietate pe teritoriul Republicii Slovenia sau are drepturi conexe unui loc de muncă în acest stat, precum și pentru orice alt motiv valabil susceptibil de a necesita șederea acestuia pe teritoriul statului, trebuie să solicite (...) un permis de ședere temporară.

(...).”

Articolul 16

„Un permis de ședere permanentă poate fi eliberat unui străin care locuiește fără întrerupere pe teritoriul Republicii Slovenia de cel puțin trei ani în baza unui permis de ședere temporară și care îndeplinește condițiile de acordare a unui permis de ședere permanentă pe teritoriul Republicii Slovenia, prevăzute la al doilea alineat al articolului 13 din prezenta lege (...).”,

Articolul 23

„Unui străin care locuiește pe teritoriul Republicii Slovenia în baza unui pașaport străin, a unei vize, a unui permis de intrare sau a unui acord internațional (...), sau căruia i s-a eliberat un permis de ședere temporară (...) i se poate refuza permisiunea de a rămâne în țară:

- i. atunci când motive de ordine publică, de securitate și de apărare a statului a impun;
- ii. în cazul în care acesta refuză să se conformeze unei decizii a autorităților statului;
- iii. în cazul în care încalcă în mod repetat ordinea publică, dispozițiile privind securitatea frontierelor naționale sau dispozițiile prezentei legi;
- iv. atunci când este condamnat de o instanță străină sau națională pentru o infracțiune care se pedepsește cu închisoarea de cel puțin trei luni;
- v. în cazul în care nu mai are mijloace suficiente de subzistență și dacă subzistența nu îi este garantată în orice alt mod;
- vi. dacă protecția sănătății publice impune acest lucru.”

Articolul 28

„Atunci când un străin nu se conformează în mod voluntar unui ordin de a părăsi teritoriul Republicii Slovenia, primit din partea autorităților sau serviciilor administrative responsabile cu afacerile interne, sau în cazul în care acesta își prelungește sejurul pe teritoriul Republicii Slovenia peste termenul prevăzut în primul alineat al articolului 13 din prezenta lege sau cu depășirea perioadei stabilite în decizia de acordare a unui permis de ședere temporară, un ofițer responsabil cu afacerile interne este autorizat să îl conducă la frontieră sau la reprezentanța diplomatică sau consulară a statului al cărui cetățenie o deține, precum și să-i ordone trecerea frontierei sau să îl transfere unui reprezentant al unui stat străin.

Atunci când un străin nu părăsește teritoriul Republicii Slovenia în conformitate cu dispozițiile enunțate în alineatul precedent și în cazul în care, pentru orice motiv, nu poate fi expulzat imediat, autoritatea competentă responsabilă cu afacerile interne va ordona plasarea sa într-un centru de tranzit pentru străini pentru o perioadă de maximum treizeci de zile, în cazul în care există motive să se creadă că respectiva persoană a încercat să se sustragă de la măsura care îl viza.

Atunci când un străin nu poate părăsi teritoriul Republicii Slovenia imediat, dar dispune de mijloace suficiente de subzistență, autoritatea responsabilă cu afacerile interne îi poate atribui un alt loc de reședință.”

Articolul 81

„Prevederile prezentei legi nu se aplică cetățenilor din RSF Iugoslavia, care sunt cetățeni ai altor republici și solicită cetățenia slovenă în temeiul articolului 40 din Legea privind cetățenia Republicii Slovenia într-un termen de șase luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi și cât timp decizia pronunțată în cadrul procedurii administrative cu privire la cererea de dobândire a cetățeniei nu este definitivă.

În ceea ce privește cetățenii din RSF Iugoslavia, care sunt cetățeni ai altor republici, dar nu au solicitat cetățenia Republicii Slovenia în termenul stabilit în paragraful precedent sau căroră li s-a refuzat cetățenia, dispozițiile prezentei legii se aplică după o perioadă de două luni de la expirarea termenului limită pentru a solicita cetățenia sau după rămânerea definitivă a deciziei cu privire la cererea lor.”

Articolul 82

„(...) Un permis de ședere permanentă eliberat în baza Legii privind circulația și șederea străinilor (...) rămâne valabil în cazul în care străinul titular al unui astfel de permis locuiește în mod permanent pe teritoriul Republicii Slovenia la data intrării în vigoare a prezentei legi.”

208. Pentru a facilita dobândirea permisului de ședere permanentă de către resortisanții din celelalte republici ale fostei RSF Iugoslavia care nu au solicitat cetățenia slovenă sau care nu au obținut un permis de ședere în baza Legii privind străinii, Guvernul a adoptat, la 3 septembrie 1992, următoarea decizie:

„... la examinarea cererilor de obținere a unui permis ședere permanentă depuse de persoanele străine menționate la articolul 16 din Legea privind străinii ..., Ministerul de Interne consideră condiția șederii permanente pe teritoriul Republicii Slovenia ca fiind îndeplinită atunci când respectiva persoană este înregistrată ca rezident permanent de

cel puțin trei ani și a locuit în mod efectiv pe teritoriul Republicii Slovenia înainte ca dispozițiile Legii privind străinii să îi fie aplicabile.”

h) Legea din 1999 privind străinii (*Zakon o tujcih* - Jurnalul Oficial nr. 61/99, 108/2002, 112/2005, 107/2006, 71/2008 și 64/2009)

209. Legea din 1999 privind străinii a înlocuit-o pe cea din 1991. Câteva modificări i-au fost aduse ulterior. În 2011, aceasta a fost înlocuită de o nouă Lege privind străinii (Jurnalul Oficial nr. 50/2011).

i) Legea de reglementare a statutului juridic al cetățenilor din alte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia care locuiesc în Republica Slovenia („Legea privind statutul juridic” - *Zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji* – Jurnalul Oficial nr. 61/99 din 1999 și 54/2000 din 2000)

210. Dispozițiile relevante ale acestei legi, adoptată în urma deciziei Curții Constituționale din 4 februarie 1999 (paragrafele 41-48 de mai sus) prevăd următoarele:

Articolul 1

„Cetățenilor altor state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia care erau înregistrați ca rezidenți permanenți pe teritoriul Republicii Slovenia la 23 decembrie 1990 și care în prezent locuiesc în mod efectiv în Republica Slovenia, precum și cetățenilor altor state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia care locuiau efectiv în Republica Slovenia la data de 25 iunie 1991 și care de atunci continuă să locuiască în acest stat, li se vor elibera permise de ședere permanentă, fără a aduce atingere prevederilor din Legii privind străinii (...) dacă îndeplinesc condițiile prevăzute în prezenta lege.”

Articolul 2

„Cererile pentru obținerea unui permis de ședere permanentă trebuie depuse într-un termen de trei luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi (...).

Orice cetățean al unui alt stat succesor al fostei RSF Iugoslavia care a depus o cerere pentru obținerea unui permis de ședere permanentă în temeiul articolului 40 din Legea privind cetățenia Republicii Slovenia (...) și primit o decizie de respingere a acesteia, poate depune o cerere în temeiul alineatului precedent în termen de trei luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi sau de la data la care decizia a rămas definitivă, în cazul în care este posterioară intrării în vigoare a prezentei legi (...).”

211. La 24 iulie 2011 a intrat în vigoare Legea privind statutul juridic modificată (*Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji*, Jurnalul Oficial nr. 50/2010). Articolul 1 č) prevede:

„În sensul prezentei legi, a locui în mod efectiv în Slovenia înseamnă, pentru persoana în cauză, a avea în această țară centrul intereselor vitale, această noțiune referindu-se la relațiile personale, de familie, economice, sociale și de altă natură, susceptibile de a dovedi existența unor legături efective și permanente între aceasta și Republica Slovenia. Absența de pe teritoriul Sloveniei, justificată de unul dintre

motivele menționate la al treilea alineat al acestui articol nu întrerupe șederea efectivă în Slovenia.

Condiția șederii efective în Slovenia este îndeplinită în cazul în care persoana a părăsit Slovenia, însă absența sa, indiferent de motiv, nu a durat mai mult de un an.

Condiția șederii efective în Slovenia este, de asemenea, îndeplinită în cazul în care absența a durat mai mult de un an, însă a fost justificată de unul din următoarele motive:

- persoana a părăsit Slovenia ca urmare a radierii sale din Registrul rezidenților permanenți;
- persoana a părăsit Slovenia în urma primirii unei oferte de a lucra în străinătate, de a studia acolo sau de a urma un tratament medical, din partea unei entități juridice slovene sau, în cazul unui minor, din partea părinților sau a tutorilor săi, sau pentru că lucra la bordul unei nave cu portul de origine în Slovenia, luându-se în considerare doar durata misiunii, a studiilor, a tratamentului medical sau a angajării la bordul navei;
- persoana a părăsit Slovenia pentru că nu a putut obține un permis de ședere în țară deoarece nu îndeplinea condițiile necesare sau pentru că cererea sa a fost respinsă sau clasată pentru motive de procedură sau de fond;
- persoana s-a găsit în imposibilitatea de a se întoarce în Slovenia, din cauza stării de război existente în alte state succesoare ale fostei Republici Socialiste Federative Iugoslavia sau pentru motive medicale;
- persoana a fost expulzată din Slovenia în temeiul articolului 28 (...) sau al articolului 50 din Legea privind străinii (...), cu excepția cazului în care aceasta a fost expulzată din țară pentru că se făcea vinovată de comiterea unei infracțiuni;
- persoanei i-a fost refuzată intrarea pe teritoriul Sloveniei, cu excepția cazului în care refuzul s-a datorat existenței unei pedepse complementare de expulzare, ca urmare a unei condamnări (...).

În cazul în care absența pentru unul din motivele enunțate la alineatul precedent, cu excepția celei de a doua situații, a durat mai mult de cinci ani, condiția șederii efective se consideră a fi îndeplinită, pentru această perioadă de cinci ani la care se adaugă o perioadă suplimentară de cinci ani, numai în cazul în care comportamentul persoanei în cauză arată că în timpul absenței sale, a încercat să se întoarcă în Slovenia și să-și continue șederea efectivă în acest stat.

În sensul prezentei legi, un permis de ședere permanentă sau o decizie specifică privind acordarea cu titlu retroactiv a unui permis de ședere permanentă și înregistrarea rezidenței permanente sau o decizie suplimentară emisă cu aplicarea punctului 8 din decizia Curții Constituționale (...) nr. U-1-246/02-28 din 3 aprilie 2003 (...) nu atrage obligativitatea considerării condiției șederii efective în Slovenia ca fiind îndeplinită în cadrul unei proceduri întemeiate pe dispozițiile Legii privind cetățenia Republicii Slovenia.”

- j) **Regulamentul privind formularele de înregistrare și de radieră a reședinței permanente, fișele personale și de familie și modalitățile de păstrare și de gestionare a Registrului rezidenților permanenți** (*Pravilnik o obrazcu za prijavo oziroma odjavo stalnega prebivališča, o obrazcu osebnega kartona in kartona gospodinjstev ter o načinu vodenja*

in vzdrževanja registra stalnega prebivalstva - Jurnalul Oficial nr. 27/92 din 1992)

212. Dispoziția relevantă din acest regulament prevede următoarele:

Articolul 5

„Registrul rezidenților permanenți conține informații cu privire la cetățenii Republicii Slovenia care și-au înregistrat domiciliul permanent pe teritoriul localității respective.

În Registrul rezidenților permanenți, autoritatea competentă identifică cetățenii Republicii Slovenia, care sunt temporar în străinătate pentru mai mult de trei luni precum și persoanele cărora aceasta le-a refuzat înregistrarea în calitate de rezidenți permanenți (...). „

k) Legea privind parchetul general (*Zakon o državnem pravobrilstvu* - Jurnalul Oficial nr. 94/07)

213. Dispoziția relevantă din lege prevede următoarele:

Articolul 14

„În cazul în care o persoană cheamă în judecată în cadrul unui proces civil sau de altă natură o entitate apărută de parchetul general, aceasta trebuie să înainteze în prealabil parchetului o propunere soluționare a litigiului. Parchetul general trebuie, cât de repede posibil sau cel mai târziu în termen de treizeci de zile, să ia măsurile necesare și să informeze persoana în cauză cu privire la poziția sa.”

3. *Jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Slovenia*

a) Decizia din 4 februarie 1999 (cauza U-I-284/94)

214. Părțile relevante ale deciziei Curții Constituționale (paragrafele 41-48 de mai sus) sunt următoarele:

„În cadrul ședinței din 4 februarie 1999 privind judecarea recursului de neconstituționalitate formulat de B.M. și V.T., (...), Curtea Constituțională a pronunțat următoarea decizie:

1. Legea privind străinii (Jurnalul Oficial al RS, nr.1/91-I, 44/97 și 50/98) este incompatibilă cu prevederile Constituției deoarece nu prevede, pentru persoanele prevăzute la articolul 81 alineatul al doilea, condițiile de dobândire a unui permis de ședere permanentă după expirarea perioadei în care au avut posibilitatea de a solicita cetățenia slovenă, dacă nu au făcut-o, sau după ce li s-au respins în mod definitiv cererile în acest sens.

(...)

3. Legiuitorul este obligat să pună capăt neconstituționalității constatate la punctul 1 din dispozitiv în termen de șase luni de la data publicării prezentei decizii în Jurnalul Oficial al Republicii Slovenia.

4. În acest interval, niciun ordin de expulzare nu poate fi emis în temeiul articolului 28 din Legea privind străinii împotriva cetățenilor din alte republici ale fostei Republici Socialiste Federative Iugoslavia, dacă, la 23 decembrie 1990, data plebiscitului, erau înregistrați ca rezidenți permanenți în Republica Slovenia și locuiau în mod efectiv în această țară.

Motive

(...)

14. În perspectiva Curții Constituționale, dispozițiile articolului 13, alineatul doi, precum și cele ale articolului 16, primul alineat, din Legea privind străinii nu ar fi trebuit aplicate cetățenilor din celelalte republici care nu au dobândit cetățenia slovenă. Mai mult, autoritățile competente nu ar fi trebuit să transfere din oficiu numele acestor persoane din Registrul rezidenților permanenți în cel al străinilor, fără ca vreo decizie sau informare să fie comunicată părților interesate. O astfel de inițiativă nu avea niciun temei legal. Legea privind Registrul populației și al rezidenților, invocată de Guvern în observațiile sale, nu conține nicio dispoziție privind radierea din Registru a rezidenților permanenți în temeiul prezentei legi.

Nici Guvernul nu este autorizat de lege să stabilească prin decizii individuale modalitatea de punere în aplicare a dispozițiilor legislative. Articolul 120 din Constituție prevede că atribuțiile și funcțiile legate de administrația publică trebuie îndeplinite în mod independent și în cadrul și cu respectarea Constituției și a legii. Dacă Guvernul considera că Legea privind străinii nu putea fi aplicată în practică cetățenilor din celelalte republici, ar fi trebuit să ceară legiuitorului să reglementeze statutul juridic al acestora în loc să interfereze cu competențele acestuia, prin adoptarea decizii.

15. Pentru aceste motive, legea privind străinii, ale cărei dispoziții tranzitorii nu definesc statutul juridic al cetățenilor din celelalte republici care erau rezidenți permanenți ai Sloveniei și locuiau în mod efectiv în această țară, aduce o încălcare a principiilor statului de drept prevăzute la articolul 2 din Constituție. Astfel, cetățenii din celelalte republici s-au găsit, la sfârșitul perioadei prevăzute la articolul 81, alineatul al doilea, într-o situație de incertitudine juridică. Ei nu puteau stabili, în baza dispozițiilor tranzitorii - care indicau faptul că Legea privind străinii era aplicabilă - care era statutul lor juridic în calitate de cetățeni ai unei alte republici, și nici care dispoziții legale erau aplicabile în cazul lor. Prin urmare, Curtea Constituțională conchide că lipsa reglementării, în Republica Slovenia, a statutului juridic special al cetățenilor din celelalte republici a încălcat principiul securității juridice, care este unul dintre principiile statului de drept.

16. Principiul securității juridice garantează persoanei că statul nu îi va înrăutăți situația juridică fără un motiv legitim. Or, cetățenii celorlalte republici care nu au optat pentru cetățenia slovenă, puteau estima în mod legitim că nu vor fi asimilați unor străini recent sosiți în Slovenia și privați de statutul lor de rezident permanent, mai ales fără a fi măcar notificați.(...)”

b) Decizia din 3 aprilie 2003 (cauza U-I-246/02)

215. Părțile relevante ale deciziei Curții Constituționale (paragrafele 58-60 de mai sus) sunt următoarele:

„În cadrul ședinței sale din 3 aprilie 2003 privind judecarea recursului de neconstituționalitate formulat de către Asociația persoanelor radiate din Slovenia (Ptuj) și altele, reprezentate de M.K. (...) și N.M.P. (...), Curtea Constituțională a pronunțat următoarea decizie:

1. Legea care reglementează statutul juridic al cetățenilor din celelalte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia care locuiesc în Republica Slovenia (Jurnalul Oficial al RS, nr. 61/99 și 64/01) este incompatibilă cu prevederile Constituției, deoarece nu recunoaște cetățenilor celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia, ale căror nume au fost radiate din Registrul rezidenților permanenți la 26 februarie 1992, calitatea de rezident permanent începând de la acea dată.

2. Legea care reglementează statutul juridic al cetățenilor celorlalte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia care locuiesc în Republica Slovenia este incompatibilă cu prevederile Constituției, deoarece nu reglementează obținerea unui permis de ședere permanentă pentru resortisanții celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia, menționată în paragraful precedent, a căror expulzare a fost ordonată în temeiul articolului 28 din Legea privind străinii (Monitorul Oficial al RS, nr. 1/91-1 și 44/97).

3. Articolul 1 din Legea de reglementare a statutului juridic al cetățenilor din celelalte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia care locuiesc în Republica Slovenia este incompatibilă cu prevederile Constituției, pentru motivele enunțate în considerentele prezentei decizii.

4. Primul și al doilea alineat ale articolului 2 din Legea care reglementează statutul juridic al cetățenilor din celelalte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia care trăiesc în Republica Slovenia se anulează în ceea ce privește stabilirea termenului de trei luni pentru depunerea unei cereri pentru obținerea unui permis de ședere permanentă.

(...)

7. Legiuitorul are obligația de a corecta neconstituționalitatea constatată la alineatele 1, 2 și 3 din dispozitiv, într-un termen de șase luni de la data publicării prezentei decizii în Jurnalul Oficial al Republicii Slovenia.

8. Statutul de rezidenți permanenți ai cetățenilor celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia este astfel restabilit începând cu 26 februarie 1992, în cazul în care numele lor au fost radiate la acea dată din registrul rezidenților permanenți, prin acordarea unui permis de ședere permanentă în condițiile Legii care reglementează statutul juridic al cetățenilor din celelalte state succesoare ale fostei RSF Iugoslavia care locuiesc în Republica Slovenia (Monitorul Oficial al RS, nr. 1/91-1 și 44/97) sau a Legii privind străinii (Monitorul Oficial al RS, nr. 61/99). Ministerul de Interne, în cadrul atribuțiilor sale oficiale, va elibera persoanelor în cauză decizii suplimentare privind stabilirea reședinței lor permanente în Republica Slovenia începând cu data de 26 februarie 1992.

Motive

(...)

15. Legea contestată este incompatibilă cu prevederile Constituției, deoarece nu permite cetățenilor din celelalte republici să dobândească statutul de rezident permanent din ziua în care acesta a încetat să le recunoscut oficial [și anume de la data la care au fost decăzuți] și, prin urmare, corectează doar parțial neconstituționalitatea constatată. Principiul securității juridice, unul dintre principiile statului de drept consacrat în articolul 2 din Constituție, impune continuitatea în reglementarea situației acestor persoane, indiferent de perioadă. Statutul de rezident permanent este important pentru a beneficia de anumite drepturi legale și beneficii, pe care persoanele în cauză nu le puteau pretinde din cauza lipsei reglementării statutului lor. Situația acestor persoane în Slovenia este incertă din punct de vedere juridic din cauza lipsei reglementării statutului acestora, având în vedere că dobândirea statutului de străini a presupus pierderea statutului de rezidenți permanenți pe teritoriul Republicii Slovenia, aceștia

găsindu-se într-o situație nereglementată, sau cu situația lor juridică înrăutățită (deoarece nu mai aveau decât statutul de rezidenți temporari, de exemplu), o situație ale cărei consecințe negative a durat până la zece ani pentru unii dintre ei. Din recomandarea făcută de către Adunarea Națională, după luarea în considerare al celui de-al 7-lea Raport anual al Ombudsmanului pentru Drepturile Omului pentru anul 2001 (Monitorul Oficial al RS, nr. 2/03), reiese că problema statutului juridic al cetățenilor din celelalte republici încă așteaptă o reglementare legală.

(...)

22. Din moment ce statutul lor de rezident permanent nu a fost recunoscut începând cu data la care, ca urmare a independenței Republicii Slovenia, statutul lor juridic a devenit acela [diferit] de resortisant al altui stat succesor al fostei RSF Iugoslavia, cetățenii celorlalte republici nu au mai fost capabili să pretindă anumite drepturi pe care le-ar fi avut în calitate de cetățeni ai uneia sau ai alteia dintre republicile din fosta RSF Iugoslavia cu reședința permanentă în Republica Slovenia. Reclamanții nu au definit în mod explicit aceste drepturi, însă din deciziile Curții Constituționale, reiese că este vorba în special de dreptul la plata anticipată a unei pensii militare, dreptul la prestațiile de securitate socială și posibilitatea reînnoirii permisului de conducere (...).”

...

ÎN DREPT

I. CHESTIUNI PRELIMINARE

...

C. Excepția Guvernului cu privire la calitatea de victimă

243. Guvernul susține că cei șase reclamanți (domnul Kurić, doamna Mézga și domnii Ristanović, Berisha, Ademi și Minić) care au obținut permise de ședere permanentă *ex nunc* și *ex tunc* după pronunțarea hotărârii Camerei din 2010 (paragrafele 95, 123, 133, 158, 173 și 194 de mai sus), nu mai pot pretinde a fi „victime” în cadrul contextului expus, în sensul articolului 34 din Convenție.

244. Reclamanții contestă această teză.

1. Argumentele părților

a) Guvernul

245. Guvernul admite că este de necontestat faptul că „radierea” a fost ilegală și că a generat o situație neconstituțională. Republica Slovenia a recunoscut acest aspect atât simbolic, cât și juridic. La 15 iunie 2010, președintele Adunării Naționale a cerut scuze în mod public „persoanelor radiate”, iar la 22 iunie 2010, Ministrul de Interne a făcut un gest similar

(paragraful 75 de mai sus). În plan juridic, începând cu 1999, Curtea Constituțională a statuat în mai multe rânduri asupra neconstituționalității „radierii” (paragrafele 41-48, 52-56, 58-60 și 214-215 de mai sus). Este așadar eronată susținerea reclamantilor că Republica Slovenia continuă să nege ilegalitatea „radierii”. Autoritățile au luat măsuri importante pentru a se conforma pe deplin deciziilor Curții Constituționale și pentru a remedia ilegalitatea și neconstituționalitatea „radierii”.

246. Guvernul arată că Legea privind statutul juridic modificată, adoptată la 8 martie 2010 și intrată în vigoare la 24 iulie 2010 (paragrafele 71, 76-79 și 211 de mai sus), a eliminat situațiile neconstituționale din legislația internă prin oferirea posibilității reclamantilor care nu și-au regularizat încă situația juridică, de a solicita permise *ex nunc* și *ex tunc*. Prin acest demers special, legiuitorul a oferit o satisfacție morală, care trebuie văzută ca o formă specială de reparație pentru consecințele încălcărilor rezultate din „radiere”.

247. Referitor la cei șase reclamanti (domnul Kurić, doamna Mézga și domnii Ristanović, Berisha, Ademi și Minić) care au obținut permise de ședere permanentă *ex nunc* și *ex tunc* după pronunțarea hotărârii Camerei, statutul lor ar fi echivalent cu cel al domnilor Petreš și Jovanović, în legătură cu care Camera a constatat că nu mai aveau calitatea de „victimă”. Prin urmare, cererea ar trebui declarată inadmisibilă în ceea ce-i privește pe cei șase reclamanti.

248. Aceeași ar fi concluzia și pentru ceilalți doi reclamanti (domnul Dabetić și doamna Ristanović), care nu au întreprins niciun demers juridic în Slovenia pentru a solicita permisul de ședere permanentă.

249. Contrar celor afirmate de reclamanti, un permis de ședere permanentă în mod cert nu este doar „o hârtie fără valoare”. Acesta oferă titularului său posibilitatea de a beneficia de douăzeci și șapte de drepturi diferite în domeniul protecției sociale - în special privind dreptul la pensie - al educației, sănătății și accesul la piața forței de muncă. Rezidenții permanenți sunt plasați pe picior de egalitate cu cetățenii sloveni cu privire la drepturile lor. Ei nu se bucură de aceleași drepturi politice, însă pot vota în alegerile locale.

250. În ceea ce privește cererile de despăgubire, articolul 26 din Constituție (paragraful 203 de mai sus) garantează dreptul la despăgubiri pentru daunele cauzate de o autoritate civilă. Reclamantii și celelalte „persoane radiate” au posibilitatea de a introduce o acțiune civilă pentru a solicita despăgubiri pentru daune materiale și morale în temeiul dispozițiilor din Codul obligațiilor din 2001, putând în cele din urmă să formuleze și un recurs constituțional. La paragraful 43 din decizia sa din 10 iunie 2010, Curtea Constituțională a declarat: „emiterea deciziilor în baza Legii privind statutul juridic și a Legii privind statutul juridic modificată nu implică în sine un nou tip de responsabilitate delictuală pentru stat sau un nou temei juridic pentru înaintarea unor cereri de despăgubire” (paragraful 74 de mai sus). De asemenea, solicitarea de despăgubiri este posibilă și în temeiul articolului 14 din Legea parchetului general (paragraful 213 de mai sus).

251. După ședința publică, Guvernul a invocat decizia Curții Constituționale din 5 iulie 2011 privind una din cauzele introduse de „persoanele radiate”, din care reiese că aceasta nu s-a pronunțat încă cu

privire la problema responsabilității statului pentru prejudiciile cauzate prin „radiere” (paragraful 82 de mai sus). În plus, la 26 septembrie 2011, Curtea Constituțională a respins un recurs constituțional formulat de către una din „persoanele radiate” (paragraful 83 de mai sus).

252. Guvernul a subliniat că niciunul dintre reclamanți nu a cerut repararea prejudiciului în fața instanțelor naționale. Doar domul Berisha și domnul Minić au sesizat parchetul cu cereri de despăgubire, care au fost respinse. Domnul Berisha nu a continuat demersul în fața instanțelor (paragraful 160 de mai sus).

b) Reclamanții

253. Cei șase reclamanți cărora li s-au acordat permise de ședere permanentă *ex nunc* și *ex tunc* în cursul procedurii în fața Marii Camere continuă să se considere „victime” ale încălcării drepturilor omului cauzate de „radiere”, considerând că nu au fost despăgubiți în mod corespunzător.

254. Potrivit acestora, dacă din jurisprudența mai veche, precum și din anumite decizii recente, reiese că un reclamant încetează să mai fie considerat „victimă” atunci când intervine o reparație pe parcursul procedurii (a se vedea, printre altele, *Maaouia împotriva Franței* (dec.), nr. 39652/98, CEDH 1999-II; *Pančenko împotriva Letoniei* (dec.), nr. 40772/98, 28 octombrie 1999 și *Mikheyeva împotriva Letoniei* (dec.), nr. 50029/99, 12 septembrie 2002), jurisprudența actuală cu privire la articolul 8 din Convenție indică în mod clar că recunoașterea unei încălcări nu este suficientă în acest sens; o reparație „adekvată”, în special pentru prejudiciul suferit de reclamanți pentru o perioadă considerabilă de timp, este, de asemenea, necesară (*Aristimuño Mendizabal*, § 79; *Mengesha Kimfe împotriva Elveției*, nr. 24404/05, §§ 41-49, 29 iulie 2010, și *Agraw împotriva Elveției*, nr. 3295/06, §§ 27-34, 29 iulie 2010). Curtea a făcut, de asemenea, distincție între cauzele referitoare la expulzarea cetățenilor străini și a celor legate de lipsa prelungită a reglementării statutului juridic al unui reclamant. În prima categorie de cauze, un reclamant nu se mai poate pretinde „victimă” în cazul în care măsura expulzării nu este executorie sau în cazul în care i s-a emis un permis (reclamanții menționează hotărârile *Sisojeva și alții*, citată anterior, § 100 și *Kaftailova*, citat anterior, §§ 52-54). În cea de-a doua categorie (*Aristimuño Mendizabal*, *Mengesha Kimfe* și *Agraw*, citate mai sus), Curtea, în schimb, a statuat în mod clar că eliberarea unui permis nu este suficientă, mai ales din cauza timpului necesar pentru acordarea acestora. Prezenta cauză se apropie mai degrabă de cauzele din a doua categorie.

255. Acordarea permiselor de ședere celor șase reclamanți, care ar fi o măsură pentru a preveni continuarea încălcării, nu poate fi considerată ca o recunoaștere de către autoritățile slovene - cel puțin în substanță - a pretensei încălcări. Autoritățile continuă să nege ilegalitatea măsurilor luate de acestea. În prezenta cauză, spre deosebire de cauzele letone, reclamanții au fost privați de statutul de rezident permanent cu încălcarea flagrantă a dreptului intern. În cele din urmă, caracterul retroactiv al permiselor de ședere permanentă rămâne la nivel declarativ, având în vedere că persoanele

interesate nu au putut obține o reparație adecvată în dreptul intern. De asemenea, permisele nu au decât natura unor „simple bucăți de hârtie”.

256. În ceea ce-i privește pe domnul Dabetić și pe doamna Ristanović, reclamanții consideră că statul ar trebui să le reglementeze din oficiu statutul juridic prin eliberarea unui permis de ședere permanentă cu efect retroactiv, în conformitate cu deciziile Curții Constituționale.

257. În cele din urmă, Legea privind statutul juridic modificată nu conține nicio dispoziție specifică în ceea ce privește problema despăgubirilor pentru daunele materiale și morale. În plus, ar fi aproape imposibil de a solicita despăgubiri în fața instanțelor naționale în baza dispozițiilor comune care reglementează răspunderea delictuală. Conform celor mai recente statistici datând din mai 2011, Ministerul a tratat 157 de cereri de despăgubire. Instanțele judecătorești au respins patruzeci și una de cereri prin decizii definitive. Doar cincisprezece dintre cererile respinse au fost contestate la Curtea Supremă și cinci dintre ele au fost respinse. În plus, opt „persoane șterse” s-au adresat direct instanței. Nici una nu a avut câștig de cauză (paragraful 83 de mai sus). Cererile au fost respinse în special prin aplicarea normelor privind prescripția din Codul obligațiilor: trei ani de la cunoașterea prejudiciului și cinci ani de la producerea prejudiciului. Instanțele naționale au considerat până acum că data limită a fost 12 martie 1999, data publicării în Jurnalul Oficial a primei decizii de principiu a Curții Constituționale.

2. Hotărârea Camerei

258. Camera nu a avut posibilitatea să se pronunțe pe această excepție, care se referă la evenimente survenite după pronunțarea hotărârii (paragraful 243 de mai sus).

3. Aprecieria Marii Camere

259. Curtea amintește că aparține în primul rând de autoritățile naționale să remedieze o presupusă încălcare a Convenției. În acest sens, întrebarea dacă un reclamant se poate pretinde „victimă” a presupusei încălcări apare în toate etapele procedurii în temeiul Convenției (a se vedea, printre altele, *Burdov împotriva Rusiei*, nr. 59498/00, § 30, CEDH 2002-III). O decizie sau o măsură favorabilă reclamantului nu este în principiu suficientă pentru a-l priva de statutul de „victimă” în sensul articolului 34 din Convenție, decât dacă autoritățile naționale recunosc, în mod explicit sau în substanță, iar apoi repară încălcarea Convenției (a se vedea, de exemplu, *Eckle împotriva Germaniei*, 15 iulie 1982, §§ 69 și următoarele, seria A nr. 51; *Dalban împotriva României* [GC], nr. 28114/95, § 44, CEDH 1999-VI; *Scordino împotriva Italiei (nr.1)* [GC], nr. 36813/97, §§ 179-180, CEDH 2006-V și *Gäfgen împotriva Germaniei*, nr. 22978/05 [GC], § 115, CEDH 2010).

260. În ceea ce privește reparația „adecvată” și „suficientă” pentru a remedia la nivel intern încălcarea unui drept garantat prin Convenție, Curtea, în general, consideră că aceasta depinde ansamblul circumstanțelor cauzei,

având în vedere în special natura încălcării Convenției (a se vedea, de exemplu, *Gäfgen*, citată anterior, § 116).

261. În cazul expulzării sau extrădării cetățenilor străini, Curtea a afirmat într-o serie de cauze referitoare la chestiuni privind articolul 8 din Convenție, că regularizarea șederii reclamantului sau faptul că acesta nu mai era amenințat cu deportarea sau extrădarea - chiar dacă cauza era pendinte în fața Curții - este în principiu „suficientă” pentru a soluționa un capăt de cerere în temeiul articolului 8 (*Pančenko*, citată mai sus, *Yang Chun Jin alias Yang Xiaolin împotriva Ungariei* (radiere), nr. 58073/00, §§ 20-23, 8 martie 2001; *Mikheyeva*, citată mai sus; *Fjodorova și alții împotriva Letoniei* (dec.), nr. 69405/01, 6 aprilie 2006; *Sissoyeva și alții*, citată mai sus, §§ 102-104; *Chevanova*, citată mai sus, §§ 48-50 și *Kaftailova*, citată mai sus, §§ 52-54).

262. În plus, Curtea a avut deja ocazia să sublinieze în legătură cu alte articole din Convenție că statutul de „victimă” al unui reclamant poate depinde și de valoarea despăgubirii, care, în funcție de caz, i-a fost acordată la nivel național, sau cel puțin de posibilitatea de a solicita și de a obține despăgubiri pentru prejudiciul suferit în legătură cu situația de care se plânge la Curte (a se vedea, de exemplu, *Gäfgen*, citată anterior, § 118, privind o plângere în temeiul articolului 3; *Normann împotriva Danemarcei* (dec.), nr. 44704/98, 14 iunie 2001 și *Scordino (nr. 1)*, citată mai sus, § 202, cu privire la o plângere în temeiul articolului 6, *Jensen și Rasmussen împotriva Danemarcei* (dec.), nr. 52620/99, 20 martie 2003 cu privire la o plângere în temeiul articolului 11). Această constatare se aplică, *mutatis mutandis*, și plângerilor privind încălcarea articolului 8.

263. În prezenta cauză, Marea Cameră reamintește că nu are competența de a examina plângerile domnilor Petreș și Jovanović, care au fost declarate inadmisibile de către Cameră, în urma acordării permiselor de ședere *ex tunc*...

264. În schimb, nu există niciun impediment procedural de acest tip cu privire la domnul Kurić, doamna Mézga și domnii Ristanović, Berisha, Ademi și Minić. Marea Cameră este așadar competentă să analizeze dacă, în pofida acordării permiselor de ședere *ex nunc* și *ex tunc* către cei șase reclamânți, aceștia se pot pretinde în continuare victime ale presupuselor încălcări. Prin urmare, este posibil ca această analiză să ducă, în ciuda similitudinii faptelor în cauză, la concluzii diferite decât cele la care a ajuns Camera în ceea ce-i privește pe domnii Petreș și Jovanović. Această situație este o consecință inevitabilă a limitării competenței Marii Camere ...

265. Marea Cameră consideră că prima condiție pentru pierderea calității de victimă, și anume recunoașterea unei încălcări de către autoritățile naționale, este îndeplinită. Într-adevăr, serviciile administrative au acordat permise de ședere permanentă celor șase reclamânți în urma deciziilor Curții Constituționale de declarare ca neconstituțională a legislației în vigoare și după adoptarea Legii privind statutul juridic modificată. În plus, în iunie 2010, Guvernul și Parlamentul au recunoscut în mod oficial încălcarea drepturilor reclamantilor. Constatarea unei încălcări a fost formulată în substanță de către autoritățile naționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Scordino (nr. 1)*, citată mai sus, § 194).

266. Marea Cameră notează că, în multe alte cauze privind regularizarea statutului străinilor, în special în cauzele privind situații similare de dezmembrare a unui stat predecesor, Curtea a considerat fie că, odată ce au obținut un permis, reclamanții și-au pierdut calitatea de victime ale presupuselor încălcări ale Convenției și a declarat cererile acestora inadmisibile, fie că modalitățile de reglementare aflate la dispoziția reclamanților constituiau o reparație „adecvată” și „suficientă” pentru capetele lor de cerere privind articolul 8 din Convenție și a decis să radieze aceste cauze de pe rol. În aceste cauze, Curtea a ținut, de asemenea, cont de faptul că reclamanții nu mai erau amenințați cu expulzarea (*Pančenko*, citată mai sus, *Mikheyeva*, citată mai sus, *Fjodorova și alții*, citată anterior, *Syssoyeva și alții*, citată mai sus, §§ 102-104, *Chevanova*, citată mai sus, §§ 48-50 și *Kaftailova*, citată mai sus, § 54). Cu toate acestea, în unele cazuri, Curtea a constatat că reclamanții au fost cel puțin parțial responsabili pentru dificultățile legate de regularizarea statutului lor (*Chevanova*, citată mai sus, §§ 47 și 49, *Kaftailova*, citată mai sus § 50 și *Sisojeva și alții*, citată mai sus, § 94).

267. Cu toate acestea, în timp ce aceste cauze se refereau la probleme specifice, Marea Cameră consideră că prezenta cauză este caracterizată esențialmente prin preocuparea generală cu privire la respectarea drepturilor omului, ca urmare a „radierii”. Mai mult decât atât, situația a durat aproape douăzeci de ani pentru majoritatea reclamanților, în ciuda deciziilor de principiu ale Curții Constituționale, care au rămas, de altfel, neexecutate pentru mai mult de zece ani (*Makuc și alții*, decizie citată anterior, § 168). Având în vedere perioada lungă de nesiguranță și de incertitudine juridică, trăită de reclamanți, precum și consecințele grave ale „radierii” în ceea ce-i privește, spre deosebire de Cameră, Marea Cameră consideră că recunoașterea încălcării drepturilor omului și acordarea permiselor de ședere permanentă pentru domnul Kurić, doamna Mézga și domniile Ristanović, Berisha, Ademi și Minić nu constituie o reparație „adecvată” și „suficientă” la nivel național (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Aristimuño Mendizabal*, citată anterior, §§ 67-69 și 70-72; *Mengesha Kimfe*, citată anterior, §§ 41-47 și 67-72 și *Agraw*, citată anterior, §§ 30-32 și 50-55).

268. În ceea ce privește posibilitatea de a solicita și de a obține despăgubiri la nivel național (paragrafele 250-252 și 257 de mai sus), Curtea observă că niciuna dintre „persoanele radiate” nu a fost despăgubită până în prezent în cadrul unui hotărâri judecătorești definitive și executorii, deși mai multe proceduri sunt în prezent în curs (paragraful 83 de mai sus). Mai mult decât atât, niciuna dintre cererile de despăgubire pe care reclamanții le-au adresat parchetului nu a fost soluționată până în prezent. Prin urmare, șansele reclamanților de a fi despăgubiți în Slovenia par, pentru moment, prea mici pentru a fi relevante în contextul prezentei cauze (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dalban*, § 44).

269. În concluzie, Curtea constată că cei șase reclamanți care au obținut permise de ședere permanentă *ex nunc* și *ex tunc* în cursul procedurii în fața Marii Camere se pot pretinde în continuare „victime” ale presupuselor

încălcări. Prin urmare, este necesar să se respingă excepția preliminară a Guvernului cu privire la acest punct.

270. Finalmente, în ceea ce privește excepția Guvernului cu privire la calitatea de „victimă” a celorlalți reclamânți - domnul Dabetić și doamna Ristanović - care nu au inițiat niciodată proceduri în mod corespunzător în Slovenia cu scopul de a obține permise de ședere permanentă, Curtea consideră că examinarea nu este necesară, deoarece plângerile acestor reclamânți sunt, în orice caz, inadmisibile pentru neepuizarea căilor de recurs interne (paragrafele 293-294 de mai jos).

...

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 8 DIN CONVENȚIE

314. Reclamanții s-au plâns de faptul că au fost lipsiți în mod arbitrar de posibilitatea de a-și păstra statutul de rezident permanent în Slovenia. Ei au invocat dispozițiile articolului 8 din Convenție, care prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”

A. Argumentele părților

1. Reclamanții

315. Reclamanții susțin că nu au fost în măsură să depună o cerere oficială pentru dobândirea cetățeniei în termenul scurt stabilit de legislația națională. În consecință, la 26 februarie 1992, numele lor au fost ilegal „radiate” din Registru. Domnul Kurić, domnul Dabetić și, inițial, domnul Ademi, nu au avut posibilitatea de a obține cetățenia unui alt stat succesor al RSF Iugoslavia și au devenit *de facto* apatrizi. Ca urmare a acestui fapt, până la intrarea în vigoare în 2010 a Legii privind statutul juridic modificată, reclamanții s-au aflat în imposibilitatea de a solicita și obține un permis de ședere permanentă în Slovenia.

316. În fața Camerei, reclamanții au susținut că dispozițiile Legii privind străinii nu erau nici accesibile, nici previzibile în privința efectelor lor. În ceea ce privește accesibilitatea, autoritățile nu au furnizat informații suficiente tuturor persoanelor vizate. În ceea ce privește predictibilitatea, Legea privind străinii nu era în mod expres aplicabilă „persoanelor radiate”, deoarece aceasta a fost concepută pentru a reglementa regimul străinilor aflați în situații neregularizate. În plus, comportamentul general al autorităților slovene a fost arbitrar. Ingerința din prezenta cauză nu a fost

proporțională cu pretinsul scop urmărit, și anume controlul intrării și șederii străinilor, deoarece reclamantii aveau reședința permanentă în Slovenia la momentul declarării independenței.

317. Reclamantii subscriu în esență la concluziile Camerei și insistă asupra denunțării în temenii cei mai fermi a inerției Guvernului. Ei susțin că nu au fost informați în mod corespunzător în legătură cu consecințele pe care le-ar putea suferi prin nesolicitarea și neobținerea cetățeniei slovene; ei consideră că anunțurile publice și articole de presă nu au fost suficiente. „Radierea” a fost efectuată în mod arbitrar, fără niciun temei legal și în secret, afectând un număr de 25 671 de persoane.

318. Potrivit reclamanților, abia în 1999, după decizia Curții Constituționale, „persoanele radiate” au început să descopere ceea ce s-a întâmplat cu adevărat. În anii care au urmat, Guvernul și Parlamentul au ignorat în mod sistematic și deliberat deciziile Curții Constituționale. Noua legislație cadru - Legea privind statutul juridic modificată - a fost adoptată la unsprezece ani de la prima decizie de principiu prin care s-a constatat ilegalitatea „radierii” și la șapte ani după cea de-a doua decizie de principiu. Contestând argumentul Guvernului, reclamantii susțin că autoritățile slovene nu și-au schimbat cu adevărat politica după adoptarea acestei legi.

319. „Persoanele radiate” nu au fost private numai de accesul la cetățenia slovenă, ci și de orice statut juridic care să le confere „dreptul de a avea drepturi”. Reclamantii văd în aceasta un atac grav la demnitatea umană. „Radierea” a avut repercusiuni ireparabile asupra vieții lor private și/sau de familie, a cărei respectare este garantată de articolul 8 din Convenție, care protejează, de asemenea, dreptul fiecăruia de a-și stabili detaliile privind identitatea sa ca ființă umană (reclamantii citează în special cauza *Christine Goodwin împotriva Regatului Unit* [GC], nr. 28957/95, § 90, CEDH 2002-VI și *Mikulic împotriva Croației*, nr. 53176/99, § 53, CEDH 2002-I). De la statutul de cetățeni cu drepturi depline, reclamantii au trecut peste noapte la cel de imigranți ilegali, unii devenind, de asemenea, apatrizi. De douăzeci de ani, aceștia locuiesc într-o situație extrem de precară și întâmpină obstacole serioase în încercarea de a se bucura pe deplin de drepturile lor fundamentale. Istoria personală a reclamanților ilustrează dificultățile cu care s-au confruntat „persoanele radiate”.

320. Guvernul continuă să minimalizeze ilegalitatea și caracterul arbitrar al „radierii”. Slăbiciunea argumentului său conform căruia prezența „persoanelor radiate” este tolerată este evidențiată de faptul că multe dintre aceste persoane, inclusiv cinci dintre reclamantii din prezenta cauză, au fost expulzate din Slovenia.

321. De asemenea, Guvernul a redus consecințele deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională în 1999 și 2003. Cadrul legislativ anterior și/sau punerea sa în aplicare de către autoritățile administrative competente, au fost în mod clar inadecvate. Majoritatea reclamanților au obținut permisele de ședere recent, în baza Legii privind statutul juridic modificată. În ciuda acestui fapt, situația lor nu este încă rezolvată, ei nebeneficiind nici până acum de despăgubiri financiare.

322. Cât despre Legea privind statutul juridic modificată, doar treizeci de permise au fost acordate în baza acesteia. Potrivit cifrelor oficiale, circa 13 000 de „persoane radiate” așteaptă încă rezolvarea situației lor. Prin urmare, hotărârea Curții va produce în mod clar efecte dincolo de situația particulară a fiecărui reclamant, deoarece privește categoria „persoanelor radiate” per ansamblu.

323. Cât privește critica Guvernului referitoare la concluziile Camerei relative la apatridie, reclamanții susțin că aceasta nu a statuat defel că „radierea” ca atare a antrenat apatridia sau că încălcările drepturilor reclamanților rezultă din statutul lor de apatrid, ci a constatat un fapt obiectiv incontestabil. Potrivit reclamanților, camera ar fi trebuit să meargă mai departe în evaluarea impactului real al „radierii” asupra drepturilor conexe cetățeniei și să ia în considerare regulile materiale și procedurale pertinente ale dreptului internațional privind prevenirea apatridiei. „Radierea” a creat o situație de fapt care a îngreunat și uneori a făcut chiar imposibil pentru reclamanți să-și reglementeze cetățenia, în conformitate cu legislația în vigoare, în Slovenia sau în celelalte republici din fosta RSF Iugoslavia.

324. Presupunerea Guvernului conform căreia toți cetățenii din fosta RSF Iugoslavia ar trebui, în mod normal, să-și păstreze cetățenia avută până la momentul faptelor nu este într-un totu corectă. Au fost raportate mai multe cazuri contrare, cum ar fi cel al domnului Dabetić (paragraful 97 de mai sus). Domnului Ademi i s-a eliberat recent, în august 2010, un pașaport al „Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei” (paragraful 172 de mai sus). Guvernul nu a luat în considerare situațiile nedeținerii anterior a cetățeniei uneia dintre republici. Aceste situații vizau în special persoanele născute în Slovenia din părinți având cetățenia unei alte republici sau având o cetățenie diferită decât cea a unei alte republici. Începând cu 1968, practica a constatat în înregistrarea cetățeniei în registrele păstrate în Slovenia, însă în realitate, informațiile relevante erau rareori comunicate republicii de origine, în pofida legislației în vigoare. La momentul dezmembrării RSF Iugoslavia, Guvernul era obligat să dea tuturor persoanelor care trăiau în Slovenia posibilitatea de a alege între dobândirea cetățeniei slovene și acordarea unui permis de ședere.

2. Guvernul

325. În fața Camerei, Guvernul a susținut că evenimentele din 1991 au dus la crearea istorică a unui nou stat și că aceasta a făcut necesară, pe de o parte, constituirea rapidă a unui corp de cetățeni pentru alegerile legislative și, pe de altă parte, reglementarea statutului străinilor, inclusiv a cetățenilor celorlalte republici din fosta RSF Iugoslavia care locuiau permanent în Slovenia. Crearea unui nou stat a făcut necesară luarea unei decizii rapide ca urmare a unei nevoi sociale stringente. Conform declarației de bune intenții și a legilor privind independența (paragrafele 21-22 și 24-25 de mai sus), Republica Slovenia a permis cetățenilor din celelalte republici din fosta RSF Iugoslavia care locuiau permanent în Slovenia să dobândească cetățenia slovenă prin naturalizare, în condiții extrem de favorabile. Cei care nu s-au prevalat de această oportunitate au devenit străini, fiind obligați să-și

reglementeze situația. În domeniul imigrației, statele sunt autorizate nu numai să reglementeze prezența sau șederea străinilor, ci chiar să ia măsuri disuasive, cum ar fi expulzarea. Acesta este motivul pentru care Guvernul a adoptat legislația pertinentă, care era accesibilă reclamanților și previzibilă în ceea ce privește efectele acesteia, în scopul de a proteja siguranța publică. Această legislație a fost necesară într-o societate democratică și proporțională cu obiectivele urmărite.

326. În fața Marii Camere, Guvernul recunoaște că „radierea” a fost ilegală și că a generat o situație neconstituțională. În ultimii ani, acesta a luat toate măsurile necesare pentru a se conforma cu deciziile Curții Constituționale și pentru a remedia consecințele „radierii”: Legea privind statutul juridic modificată a intrat în vigoare la 24 iulie 2010 iar în 2009, după schimbarea guvernului, Ministerul a reluat eliberarea permiselor de ședere permanentă *ex tunc*. În plus, „persoanelor radiate” le-au fost furnizate informații prin diferite mijloace (broșuri, internet și un număr de telefon gratuit, de exemplu). Hotărârea Camerei nu a dat suficientă importanță acestor inițiative.

327. Guvernul a susținut că în 1991, reclamanții au fost deja suficient informați, prin publicarea în Jurnalul Oficial și în presă, cu privire la posibilitatea de a-și reglementa statutul și la necesitatea obținerii unui permis de ședere permanentă sau temporară în baza dispozițiilor generale din Legea privind străinii (articolul 16), în cazul în care doreau să locuiască în continuare în Slovenia. Din 1992 până în 1997, 4 893 de astfel de permise au fost eliberate în total, iar condițiile au fost interpretate într-un mod favorabil. Aproximativ 12 500 de permise de ședere permanentă au fost acordate în baza Legii privind statutul juridic și cea privind statutul juridic modificată (paragrafele 67, 76 și 80 de mai sus).

328. Guvernul adaugă faptul că articolul 8 din Convenție nu poate fi interpretat ca garantând, ca atare, dreptul la un anumit tip de permis de ședere, precum și că alegerea mijloacelor celor mai potrivite pentru a asigura respectarea drepturilor consacrate în Convenție revine în totalitate autorităților naționale (făcând trimitere la *Sisojeva și alții*, citată mai sus, § 91), însă Republica Slovenia a decis totuși să acorde „persoanelor radiate” permise de ședere permanentă cu efect retroactiv, și anume statutul juridic cel mai favorabil de care pot beneficia străinii. Această măsură depășește minimul cerut de prevederile Convenției.

329. Guvernul contestă în special constatările Camerei din hotărârea acesteia cu privire la problema apatridiei. El subliniază că „radierea” a avut ca unic rezultat faptul că a pus capăt înregistrării șederii permanente și nu a avut niciun impact asupra cetățeniei persoanelor în cauză. Concluziile Camerei cu privire la acest aspect sunt, prin urmare, inexacte din punct de vedere juridic și factual.

330. Guvernul atrage atenția asupra noțiunii de „dublă cetățenie”: în principiu, toți cetățenii RSF Iugoslavia aveau cetățenia uneia dintre republicile care au format-o. Potrivit Guvernului, din moment ce sistemul din RSF Iugoslavia nu permitea existența apatridiei, destrămarea Federației nu ar fi trebuit să o creeze.

3. *Terții intervenienți*

331. Organizația Open Society Justice Initiative menționează că o procedură prin care oamenii devin expuși riscului de a fi lipsiți în mod arbitrar de cetățenia lor și de a deveni apatrizi, are un asemenea impact asupra victimelor încât aduce atingere dreptului protejat de articolul 8 din Convenție. Ea indică faptul că, potrivit datelor UNHCR, la sfârșitul anului 2009, în Slovenia erau 4 090 de cetățeni ai fostei RSF Iugoslavia, ale căror nume au fost „radiate” în 1992 și care au devenit apatrizi. Potrivit unui studiu realizat de Uniunea Europeană, doar cinci apatrizi au fost naturalizați în Slovenia, după 2002.

332. Conform dreptului internațional cutumiar, există o obligație pozitivă de a evita apatridia și de a ameliora condiția celor care devin apatrizi, în special în cazul succesiunii statelor. Apatrizii sunt marginalizați și vulnerabili. Open Society Justice Initiative se bazează pe prevederile Convenției Europene privind naționalitatea care, în ceea ce privește condițiile de acordare a cetățeniei, pune un accent deosebit pe importanța reședinței obișnuite, pe noțiunea de „legătură reală și efectivă” și pe obligația statului de a facilita dobândirea cetățeniei de către persoanele apatride care rezidă în mod obișnuit pe teritoriul său, în special copiii.

333. În plus, raportul explicativ al Convenției Consiliului Europei privind prevenirea cazurilor de apatridie în contextul succesiunii statelor, intrată în vigoare la 1 august 2010, indică faptul că prevenirea apatridiei face parte din dreptul internațional cutumiar care angajează Slovenia, în pofida neratificării instrumentului de către acest stat.

334. În contextul statelor succesoare ale RSF Iugoslavia au apărut probleme serioase privind apatridia. Grupul „persoanelor radiate” în Slovenia numără încă multe cazuri de apatrizi. Faptul că statele succesoare ale RSF Iugoslavia au ales să acorde cetățenia pe baza listei de nume figurând în registrele de cetățenie ale republicii a generat o serie de consecințe, având în vedere că unii dintre cetățenii fostei RSF Iugoslavia nu aveau cetățenia uneia dintre republici sau că, din diverse motive (distrugerea documentelor de identitate și/sau a registrelor în contextul unui conflict armat, imposibilitatea obținerii confirmării cetățeniei republicii la locul nașterii, etc.), ei nu au fost în măsură să dovedească faptul că aveau o această cetățenie. UNHCR a implementat numeroase programe de informare și de asistență juridică pentru un număr de ani, în cele cinci state succesoare. Situația a afectat în mod disproporționat grupurile vulnerabile, în special grupurile minoritare din celelalte republici și romii.

335. Eforturile depuse de statul sloven pentru a regulariza statutul „persoanelor radiate” - prin emiterea din oficiu a unor permise de ședere către părțile interesate și prin punerea în aplicare a Legii privind statutul juridic modificată - sunt un demers pozitiv. UNHCR se teme, totuși, că, având în vedere strictețea exigențelor impuse, reformele nu permit tuturor persoanelor afectate de „radiere” să obțină un permis de ședere permanentă sau cetățenia. Celelalte terțe părți interveniente subscriu în mare la observațiile depuse de Open Society Justice Initiative.

B. Hotărârea Camerei

336. Camera a remarcat că, înainte de 1991, reclamanții au locuit pe teritoriul sloven în mod legal și permanent timp de mai mulți ani, chiar zeci de ani pentru cei mai mulți dintre ei, în conformitate cu legislația aplicabilă din RSF Iugoslavia în acea perioadă, și că aveau un statut de rezident mai consolidat decât cel al imigranților pe termen lung. Toți au petrecut o mare parte din viața lor în Slovenia și acolo au dezvoltat relații personale, sociale, culturale, lingvistice și economice, care constituie elemente din viața privată a fiecărei ființe umane; cei mai mulți dintre ei și-au întemeiat, de asemenea, o viață de familie Slovenia sau au păstrat legăturile întreținute cu familia care a rămas acolo.

337. Camera a constatat că reclamanții aveau în acea perioadă în Slovenia o viață privată și/sau de familie în sensul articolului 8 § 1 din Convenție. Ea a considerat, de asemenea, că impactul „radierei” și refuzul persistent al autorităților slovene de a rezolva toate aspectele legate de situația reclamanților a constituit o ingerință în exercitarea de către părți a drepturilor lor în sensul articolului 8 din Convenție, în special în cazul reclamanților deveniți apatrizi (paragrafele 348-361 din hotărârea Camerei).

338. În ceea ce privește chestiunea de a ști dacă ingerința era „prevăzută de lege” în sensul articolului 8 § 2, Camera a constatat că „radierea” a fost considerată ilegală de către Curtea Constituțională, nevăzând niciun motiv să se îndepărteze de la concluziile acestei înalte jurisdicții. Prin urmare, aceasta a constatat o încălcare a articolului 8, ținând, de asemenea, cont de normele relevante ale dreptului internațional privind prevenirea cazurilor de apatridie, în special în contextul succesiunii statelor (paragrafele 362-376 ale hotărârii Camerei).

C. Aprecierea Marii Camere

1. Cu privire la aplicabilitatea articolului 8 la capetele de cerere ale reclamanților

339. Marea Cameră observă de la început că Guvernul nu contestă în fața sa faptul că „radierea” și consecințele sale au adus prejudicii reclamanților și că sunt o ingerință în „viața privată și de familie” a acestora în sensul articolului 8 § 1 din Convenție (*Slivenko împotriva Letoniei* [GC], 48321/99, § 96, CEDH 2003-X). După examinarea argumentelor ambelor părți, Marea Cameră nu vede niciun motiv să se abată de la concluziile Camerei potrivit cărora, deși „radierea” a avut loc înainte de 28 iunie 1994, data intrării în vigoare a Convenției în privința Sloveniei, solicitanții se bucurau la momentul faptelor de o viață privată și/sau de familie în Slovenia, în sensul articolului 8 § 1 din Convenție, și că „radierea” a adus și continuă să aducă atingere drepturilor lor în temeiul articolului 8 (paragraful 337 de mai sus).

340. Rămâne să se determine dacă această ingerință era compatibilă cu exigențele celui de-al doilea paragraf al articolului 8 din Convenție, și anume

dacă aceasta era „prevăzută de lege”, dacă urmărea unul sau mai multe scopuri legitime enunțate în respectivul paragraf și dacă era „necesară într-o societate democratică” pentru realizarea acestor obiective.

2. *Cu privire la justificarea ingerinței*

a) *A fost ingerința „prevăzută de lege”?*

341. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, expresia „prevăzută de lege”, impune ca măsura contestată să aibă o bază în dreptul intern, dar se referă deopotrivă și la calitatea legii în cauză, impunând ca aceasta să fie accesibilă persoanei vizate și previzibilă în ceea ce privește efectele sale (*Amann împotriva Elveției* [GC], nr. 27798/95, § 50, CEDH 2000-II și *Slivenko*, citată anterior, § 100).

342. Curtea observă că „radierea” din Registrul a numelor reclamanților împreună cu alți peste 25 000 de cetățeni din fosta RSF Iugoslavia a rezultat din efectul combinat al celor două dispoziții legislative privind independența, adoptate la 25 iunie 1991: articolul 40 din Legea privind cetățenia și articolul 81 din Legea privind străinii (paragrafele 25 și 27 de mai sus). Cetățenii din fosta RSF Iugoslavia având cetățenia uneia dintre celelalte republici și reședința permanentă în Slovenia și care nu au solicitat cetățenia slovenă la 25 decembrie 1991 sau a căror cerere a fost respinsă, intră sub incidența articolului 81, alineatul 2 din Legea privind străinii. La 26 februarie 1992, când această prevedere a devenit direct aplicabilă, reclamanții au devenit străini.

343. Curtea consideră că articolul 40 din Legea privind cetățenia și articolul 81 din Legea privind străinii sunt instrumente juridice accesibile oricărei persoane interesate. Prin urmare, reclamanții se puteau aștepta, din moment ce nu au solicitat cetățenia slovenă, să fie tratați ca străini. Cu toate acestea, în opinia Curții, ei nu puteau prevedea în mod rezonabil, în absența oricărei dispoziții în acest sens, că statutul lor ca străini ar conduce la ilegalitatea șederii lor în Slovenia și ar provoca luarea unei măsuri extreme cum ar fi „radierea”. În acest sens, trebuie remarcat faptul că „radierea” a fost efectuată în mod automat și fără notificare prealabilă. În plus, reclamanții nu au avut posibilitatea de a contesta măsura în fața autorităților naționale competente și nici de a explica motivele pentru care nu au solicitat cetățenia slovenă. Absența oricărei notificări sau informări cu caracter personal le putea induce convingerea că statutul lor de rezident a rămas neschimbat și că puteau continua să locuiască și să lucreze în Slovenia, așa cum au făcut de mai mulți ani. De altfel, au luat la cunoștință de „radiere” doar accidental (paragrafele 89, 111, 126, 137, 162 și 177 de mai sus). Prin urmare, caracterul previzibil al măsurii contestate poate fi pus serios la îndoială.

344. În plus, Curtea nu poate decât să atribuie greutate faptului că, în decizia sa de principiu din 4 februarie 1999, Curtea Constituțională a statuat că transferul numelor „radiate” din Registrul rezidenților permanenți în Registrul străinilor netitulari ai unui permis de ședere nu a avut nicio bază în dreptul intern; nici Legea privind străinii și nici Legea privind registrul populației și a rezidenților nu prevăd o astfel de măsură de radiere și de

transfer din registru (paragrafele 41 și 214 de mai sus). În plus, Curtea Constituțională a considerat că nicio dispoziție legală nu reglementează trecerea de la statutul de „persoană radiată” la cea de străin care trăiește în Slovenia; în fapt, articolele 13 și 16 din Legea privind străinii (paragraful 207 de mai sus), concepute pentru străinii care intră în Slovenia, nu erau aplicabile reclamanților (paragrafele 41-42, 44-45 și 214 de mai sus). Există așadar un vid juridic în legislația în vigoare la momentul respectiv, deoarece cetățenii fostei RSF Iugoslavia, care aveau cetățenia uneia dintre celelalte republici și intrau sub incidența articolului 81, alineatul doi din Legea privind străinii, nu dispuneau de nicio acțiune care să le permită solicitarea unui permis de ședere permanentă. În realitate, în conformitate cu articolul 13 din Legea privind străinii, aceștia puteau doar solicita un permis de ședere temporară, ca și în cazul străinilor care au intrat în Slovenia cu o viză valabilă și intenționează să rămână mai mult timp pe teritoriul acestui stat.

345. Mai mult decât atât, rezultă în mod evident din circularele administrative emise de Ministerul de Interne către serviciile administrative, în special cele din 27 februarie și 15 iunie 1992, privind punerea în aplicare a Legii privind străinii, interpretarea articolului 81 și păstrarea registrelor (paragrafele 28, 30 și 35 de mai sus), că autoritățile slovene erau conștiente la acea vreme de consecințele negative ale „radierei”, care a fost efectuată în secret. Prin definiție, aceste circulare administrative nu erau accesibile reclamanților.

346. Prin urmare, Curtea consideră că până la 8 iulie 1999, data adoptării Legii cu privire la statutul juridic, legislația și practica administrativă slovene denunțate, care au dus la „radierea” în cauză, nu răspundeau cerințelor de previzibilitate și accesibilitate astfel cum sunt definite în jurisprudența Curții.

347. Desigur, la 8 iulie 1999, ca urmare a deciziei Curții Constituționale din 4 februarie 1999, a fost adoptată Legea privind statutul juridic, cu scopul de a reglementa statutul „persoanelor radiate” (paragrafele 49-50 de mai sus). Cu toate acestea, la 3 aprilie 2003, Curtea Constituțională a constatat că anumite prevederi ale legii erau neconstituționale, în special pentru că nu prevedeau acordarea de permise de ședere permanentă cu efect retroactiv pentru „persoanele radiate” și nu reglementau situația persoanelor care au fost expulzate (paragrafele 58-60 și 215 de mai sus). Finalmente, a fost nevoie de mai mult de șapte ani, până la 24 iulie 2010, data adoptării Legii privind statutul juridic modificată (paragraful 76 de mai sus), pentru ca această decizie a Curții Constituționale, care a dispus luarea unor măsuri generale, să fie executată.

348. Rezultă că, cel puțin până în 2010, sistemul juridic intern nu reglementa în mod clar consecințele „radierei” și statutul de rezident al celor care au fost afectați de această măsură. Prin urmare, nu numai că reclamanții nu au fost în măsură să prevadă măsura contestată, ci le-a fost chiar imposibil să intuiască impactul acesteia asupra vieții lor private și/sau de familie.

349. Aceste elemente sunt suficiente pentru a concluziona că ingerința în exercitarea drepturilor reclamanților în sensul articolului 8 nu a fost „prevăzută de lege” și că a existat o încălcare a acestei prevederi.

350. Cu toate acestea, având în vedere circumstanțele specifice cauzei, precum și implicațiile semnificative ale „radierii”, Curtea consideră că este de asemenea necesară examinarea chestiunii de a ști dacă măsura, indiferent de faptul că nu avea un temei legal suficient, a urmărit un scop legitim și a fost proporțională cu acesta.

b) A urmărit ingerința un scop legitim?

351. Guvernul a susținut că la momentul creării noului Stat, legile privind independența urmăreau scopul legitim constând în protecția securității naționale. În plus, dreptul statului de a controla intrarea și șederea străinilor pe teritoriul său presupune capacitatea de a lua măsuri disuasive, cum ar fi expulzarea, împotriva persoanelor care încalcă legile privind imigrația (paragraful 325 de mai sus).

352. Curtea consideră că scopul legilor privind independența și a măsurilor luate împotriva reclamanților nu pot fi separate de contextul mai amplu al dezintegrării RSF Iugoslavia, al declarării independenței Sloveniei în 1991 și al creării unei democrații politice efective, care implică constituirea unui „corp de cetățeni sloveni” pentru alegerile legislative. Ingerința litigioasă („radierea”) trebuie privită în acest context general.

353. Prin urmare, Curtea consideră că prin adoptarea legilor privind independența, care prevedeau posibilitatea, pentru o scurtă perioadă doar, pentru toți cetățenii din republicile fostei RSF Iugoslavia care locuiau în Slovenia, de a opta pentru dobândirea cetățeniei slovene, autoritățile slovene au încercat să constituie un „corp de cetățeni sloveni” și să protejeze astfel interesele de securitate națională ale țării (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Slivenko*, citată anterior, §§ 110-111), scop legitim în sensul articolului 8 § 2 din Convenție.

c) A fost ingerința „necesară într-o societate democratică”?

354. Cu toate acestea, legile privind independența au avut consecințe negative pentru cetățenii din fosta RSF Iugoslavia care nu au solicitat cetățenia slovenă în termenul prevăzut de șase luni și care au devenit, prin urmare, cetățeni străini locuind ilegal pe teritoriul sloven, deoarece numele lor au fost „radiate” din Registrul rezidenților permanenți. Curtea va analiza compatibilitatea măsurii în raport cu dreptul reclamanților la respectarea vieții private și/sau de familie. Ea amintește că o măsură constituind o ingerință în exercitarea drepturilor garantate de articolul 8 § 1 din Convenție poate fi considerată „necesară într-o societate democratică” în cazul în care a fost luată ca răspuns la o nevoie socială imperioasă și dacă mijloacele utilizate au fost proporționale cu obiectivele urmărite. Sarcina Curții constă în a determina dacă măsurile în cauză au respectat un just echilibru între interesele în cauză, și anume, pe de o parte, drepturile individuale prevăzute în Convenție și, pe de altă parte, interesele societății (*Slivenko*, § 113).

355. Potrivit jurisprudenței Curții, Convenția nu garantează dreptul unui străin de a intra sau de a locui într-o anumită țară, iar statele contractante au dreptul, în baza unui principiu de drept internațional bine stabilit și fără a

aduce atingere obligațiilor care decurg din tratate, inclusiv din Convenție, de a controla intrarea, șederea și expulzarea non-cetățenilor (a se vedea, printre multe altele, *Chahal împotriva Regatului Unit*, 15 noiembrie 1996, § 73, *Culegere* 1996-V; *El Boujaïdi împotriva Franței*, 26 septembrie 1997, § 39, *Culegere* 1997-VI; *Baghli împotriva Franței*, nr. 34374/97, § 45, CEDH 1999-VIII; *Boultif împotriva Elveției*, nr. 54273/00, § 39, CEDH 2001-IX; *Üner împotriva Olandei* [GC], nr. 46410/99, § 54, CEDH 2006-XII; și *Slivenko*, citată anterior, § 115). Cu toate acestea, măsurile de restrângere a dreptului unei persoane de ședere într-o țară pot, în unele cazuri, duce la o încălcare a articolului 8 din Convenție, dacă au un impact disproporționat asupra vieții sale private și/sau de familie (*Boultif*, citată anterior, § 55; *Slivenko*, citată anterior, § 128; *Radovanovic împotriva Austriei*, nr. 42703/98, §§ 36-37, 22 aprilie 2004 și *Maslov împotriva Austriei* [GC], nr. 1638/03, § 100, CEDH 2008).

356. În prezenta cauză, reclamantii, care înainte de declararea independenței Sloveniei locuiau legal pe teritoriu acestei republici de mai mulți ani, se bucurau, ca cetățeni ai fostei RSF Iugoslavia, de o serie de drepturi sociale și politice. „Radierea” a avut pentru ei o serie de consecințe negative, cum ar fi distrugerea actelor lor de identitate, pierderea locurilor de muncă, a asigurărilor lor de sănătate, imposibilitatea de a-și reînnoi actele de identitate și permisele de conducere, precum și dificultăți în valorificarea drepturilor lor de pensie. În fapt, vidul juridic lăsat de legile privind independența (paragraful 344 de mai sus) a lipsit reclamantii de statutul juridic care anterior le permitea accesul la o gamă largă de drepturi.

357. Guvernul a explicat că „radierea” a fost efectuată pentru că reclamantii nu au căutat să dobândească cetățenia slovenă. Cu toate acestea, Curtea subliniază că un străin care locuiește în mod legal într-o țară poate dori să continue să trăiască acolo fără a dobândi în mod necesar cetățenia acesteia. Așa cum arată dificultățile cu care reclamantii s-au confruntat de-a lungul mai multor ani în încercarea de a obține un permis de ședere, legiuitorul sloven nu a adoptat dispoziții care să permită cetățenilor din fosta RSF Iugoslavia având cetățenia uneia dintre celelalte republici, de a-și reglementa statutul de rezident, în cazul în care optau să nu dobândească cetățenia slovenă sau nu au solicitat-o. Astfel de dispoziții nu ar fi compromis obiectivele legitime urmărite, și anume controlul șederii străinilor și constituirea unui corp de cetățeni sloveni.

358. În acest sens, Curtea amintește că, deși articolul 8 este în esență menit să protejeze individul împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice, acesta nu se rezumă la a impune statului să se abțină de la astfel de ingerințe : acestui angajament negativ i se pot adăuga obligații pozitive inerente „respectării” efective a vieții private și/sau de familie, în special în cazul imigranților pe termen lung, precum reclamantii (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Gul împotriva Elveției*, 19 februarie 1996, § 38, *Culegere* 1996-I; *Ahmüt împotriva Olandei*, 28 noiembrie 1996, § 67, *Culegere* 1996-VI și *Mehemi împotriva Franței* (nr. 2), nr. 53470/99, § 45, CEDH 2003-IV).

359. Curtea consideră că, în circumstanțele particulare ale cauzei, statul ar fi trebuit să reglementeze statutul de rezident al cetățenilor fostei RSF

Iugoslavia pentru a evita ca nedobândirea cetățeniei slovene să afecteze într-o manieră atât de disproporționată drepturile „persoanelor radiate”, în sensul articolului 8. Absența unei astfel de reglementări și imposibilitatea prelungită pentru reclamanți de a obține un permis de ședere valabil au afectat justul echilibrul pe care statul trebuie să îl mențină între scopul legitim de protecție a securității naționale și respectarea efectivă a vieții private și/sau de familie a reclamanților.

d) Concluzie

360. Curtea consideră că, în ciuda eforturilor depuse în urma deciziilor Curții Constituționale din 1999 și 2003 și, recent, prin adoptarea legii privind statutul juridic modificată, autoritățile slovene nu au remediat într-un mod cuprinzător și cu promptitudine, „radierea” și consecințele sale grave pentru reclamanți.

361. Pentru motivele expuse mai sus, măsurile în cauză nu au fost nici „prevăzute de lege” și nici „necesare într-o societate democratică” pentru atingerea scopului legitim de protecție a securității naționale.

362. În consecință, a existat o încălcare a articolului 8 din Convenție.

...

IV. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 14 COROBORAT CU ARTICOLUL 8 DIN CONVENȚIE

373. Reclamanții au susținut că, în raport cu străini (cei „veritabili”), care au continuat să locuiască în Slovenia în baza permisului de ședere temporară sau permanentă, au făcut obiectul unei discriminări în exercitarea drepturilor lor în temeiul articolului 8, bazate pe originea națională.

374. Ei au invocat articolul 14 din Convenție, astfel enunțat:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

A. Argumentele părților

1. Reclamanții

375. Reclamanții susțin că au fost tratați mai puțin favorabil decât străinii „veritabili”, care au început să trăiască în Slovenia înainte de independență și al căror permis de ședere permanentă a rămas valabil în conformitate cu articolul 82 din Legea privind străinii.

376. Ei consideră că problema tratamentului pretins discriminatoriu al „persoanelor radiate” este unul dintre principalele aspecte ale cauzei și că Marea Cameră ar trebui să analizeze fondul plângerii lor în temeiul articolului 14 (*Chassagnou și alții împotriva Franței* [GC], nr. 25088/94, 28331/95 și 28443/95, § 89, CEDH 1999-III și *Natchova și alții împotriva*

Bulgariei [GC], nr. 43577/98 și 43579/98, §§ 160-168, CEDH 2005-VII). Ei subliniază faptul că însăși Curtea Constituțională a confirmat existența unei discriminări. Potrivit lor, din moment ce Legea privind străinii recunoștea „veritabililor” străini dreptul de a continua să locuiască în teritoriu, acest drept ar fi trebuit cu atât mai mult recunoscut „persoanelor radiate”.

377. În cele din urmă, reclamanții contestă argumentul Guvernului (paragraful 379 de mai jos) potrivit căruia au făcut obiectul unei discriminări pozitive prin faptul de a nu fi fost expulzați; ei indică faptul că, în realitate, cinci dintre ei au fost forțați să părăsească țara.

2. Guvernul

378. Guvernul menționează că, la momentul independenței Republicii Slovenia, a permis cetățenilor din celelalte republici ale fostei RSF Iugoslavia, care locuiau permanent în Slovenia, dobândirea cetățeniei slovene în condiții extrem de favorabile. În plus, Legea constituțională din 1991 garanta egalitatea de tratament între ei și cetățenii sloveni până la dobândirea cetățeniei slovene sau până la expirarea termenului stabilit de Legea privind străinii (paragraful 202 de mai sus). Cu toate acestea, având în vedere necesitatea constituirii unui corp de cetățeni sloveni - în special în vederea alegerilor legislative din 1992 – această egalitate de tratament nu putea continua la infinit. Prin urmare, din punctul de vedere al Guvernului, aparținea rezidenților permanenți care nu aveau cetățenie slovenă să profite de această ocazie pentru a dobândi cetățenia Sloveniei independente, care nu era acordată în mod automat.

379. Situația reclamanților este așadar legată de nedobândirea de către aceștia, în calitate de străini, a unui permis de ședere permanentă. În fapt, ei au suferit același tratament ca restul străinilor nedeținători ai unui permis de ședere. Cât privește legislația RSF Iugoslavia și dispozițiile legii privind străinii, acestea nu au plasat niciodată reclamanții într-o situație comparabilă cu „veritabilii” străini. Mai mult, reclamanții au beneficiat de discriminare pozitivă prin faptul că, în principiu, nu au fost expulzați din Slovenia.

3. Terții intervenienți

380. Terțele părți interveniente, cu excepția guvernului sârb, și-au concentrat, în esență, observațiile în fața Camerei, pe aspectul privind discriminarea, căruia jurisprudența Curții îi recunoaște importanța fundamentală.

381. Potrivit acestora, „persoanele radiate” au făcut obiectul unei discriminări directe și indirecte, bazată pe originea națională și/sau etnică (făcând trimitere la *D.H. și alții împotriva Republicii Cehă*, citată anterior, § 175). Prevederile Legii privind străinii au fost mai stricte pentru „persoanele radiate”, față de alți străini. Populația slovenă fiind omogenă din punct de vedere etnic, în comparație cu alte republici din fosta RSF Iugoslavia, „radierea” a afectat în mod disproporționat persoanele care nu erau de etnie slovenă, minoritățile din fosta RSF Iugoslavia și romii, ceea ce a creat între

rezidenți și o discriminare pe baza originii etnice. Situația de incertitudine juridică rezultată de-a lungul deceniilor pentru „persoanele radiate” nu își găsește nicio justificare obiectivă. În cele din urmă, alte organisme ale Consiliului Europei au interpretat dreptul la nediscriminare ca impunând măsuri pozitive din partea statelor membre.

B. Hotărârea Camerei

382. Având în vedere constatarea încălcării articolului 8 din Convenție, Camera a considerat că nu era necesar să se pronunțe și cu privire la capătul de cerere în temeiul articolului 14 (paragraful 400 al hotărârii Camerei).

C. Aprecierea Marii Camere

383. Având în vedere importanța pe care chestiunea discriminării o are în prezenta cauză, Marea Cameră consideră, spre deosebire de Cameră, că este necesar să se analizeze capătul de cerere invocat de reclamanti în baza articolului 14 din Convenție.

1. Aplicabilitatea articolului 14 din Convenție

384. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, articolul 14 din Convenție completează celelalte dispoziții substanțiale ale Convenției și a protocoalelor sale. Acesta nu are o existență independentă deoarece își produce efectele numai în cadrul „exercitării drepturilor și libertăților” garantate. Cu toate acestea, el poate intra în joc chiar și în lipsa unei încălcări a acestor dispoziții, și în acest sens este autonom, însă nu își poate găsi aplicarea decât în cazul în care faptele cauzei intră în sfera de aplicare a cel puțin uneia dintre respectivele dispoziții (a se vedea, printre multe altele, *Van Raalte împotriva Olandei*, 21 februarie 1997 § 33, *Culegere* 1997-I; *Petrovic împotriva Austriei*, 27 martie 1998, § 22, *Culegere* 1998-II, și *Zarb Adami împotriva Maltei*, nr. 17209/02, § 42, CEDH 2006-VIII).

385. În prezenta cauză, Curtea a considerat că măsurile denunțate constituie o ingerință ilegală în exercitarea dreptului reclamantilor la respectarea „vieții private și de familie”, în sensul articolului 8 § 1 din Convenție (paragraful 339 de mai sus). Prin urmare, articolul 8 fiind aplicabil situației de fapt din speță, articolul 14 este, de asemenea, aplicabil.

2. Conformitatea cu articolul 14 din Convenție coroborat cu articolul 8

a) Principii generale

386. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, discriminarea înseamnă tratarea în mod diferit, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, a unor persoane aflate în situații comparabile (*Willis împotriva Regatului Unit*, nr. 36042/97, § 48, CEDH 2002 - IV). Tratatamentul diferențiat nu are o justificare obiectivă și rezonabilă dacă aceasta nu urmărește un „scop legitim”

sau dacă nu există un „raport rezonabil de proporționalitate” între mijloacele folosite și scopul urmărit. În cazul unei diferențe de tratament bazate pe rasă, culoare sau origine etnică, noțiunea de justificare obiectivă și rezonabilă trebuie să fie interpretată într-un mod cât mai strict posibil (a se vedea, printre multe altele, *Oršuš și alții împotriva Croației* [GC], nr. 15766/03, § 156, CEDH 2010).

387. Statele contractante beneficiază o anumită marjă de apreciere în determinarea dacă și în ce măsură diferențele între situații altminteri similare justifică un tratament diferit (*Gaygusuz împotriva Austriei*, 16 septembrie 1996, § 42, *Culegere* 1996-IV). Întinderea marjei de apreciere variază în funcție de circumstanțe, de domenii și de context (*Rasmussen împotriva Danemarcei*, 28 noiembrie 1984, § 40, seria A nr. 87 și *Inze împotriva Austriei*, 28 octombrie 1987, § 41, seria A nr. 126), însă decizia finală cu privire la respectarea cerințelor Convenției revine Curții. Întrucât Convenția este în primul rând un sistem de protecție a drepturilor omului, Curtea trebuie totuși să ia în considerare evoluția situației în statele contractante și să reacționeze, de exemplu, la orice consens apărut cu privire la standardele de atins (a se vedea *Ünal Tekeli împotriva Turciei*, nr. 29865/96, § 54, CEDH 2004-X, și, *mutatis mutandis*, *Stafford împotriva Regatului Unit* [GC], nr. 46295/99, § 68, CEDH 2002-IV).

388. Cu toate acestea, articolul 14 din Convenție nu interzice părților contractante să trateze diferit anumite grupuri, în scopul de a corecta „inegalitățile factuale” dintre ele; într-adevăr, în anumite circumstanțe, chiar lipsa unui tratament diferențiat pentru a corecta o inegalitate poate, în absența unei justificări obiective și rezonabile, constitui o încălcare a dispoziției în cauză (*Thlimmenos împotriva Grecei* [GC], nr. 34369/97, § 44, CEDH 2000-IV și *Sejdic și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei* [GC], nr. 27996/06 și 34836/06, § 44, CEDH 2009). De asemenea, Curtea a admis că ar putea fi considerată ca discriminatorie o politică sau o măsură de ordin general care creează un prejudiciu disproporționat unui grup persoane, chiar dacă nu vizează neapărat respectivul grup, și că o discriminare susceptibilă de a fi contrară Convenției poate fi urmarea unei situații de fapt (a se vedea *D.H. și alții împotriva Republicii Cehă*, citată anterior, § 175, cu referințele citate acolo).

389. În cele din urmă, în ceea ce privește sarcina probei în materie, Curtea a statuat deja că, atunci când un reclamant a stabilit existența unei diferențe de tratament, este sarcina Guvernului să demonstreze că această diferență de tratament a fost justificată (*ibidem*, § 177).

b) Cu privire la existența unei diferențe de tratament între persoane aflate în situații comparabile

390. Revenind la prezenta cauză, Curtea observă că statutul cetățenilor altor state decât republicile din fosta RSF Iugoslavia, care locuiau în Slovenia înainte de independență (străinii „veritabili”) era reglementat de articolul 82 din Legea privind străinii, potrivit căruia permisele de ședere permanentă a acestor persoane au rămas valabile (paragraful 207 de mai sus). Cu toate acestea, această lege nu reglementează statutul cetățenilor din celelalte

republici din fosta RSF Iugoslavia care locuiau în Slovenia. Astfel cum a fost evidențiat mai sus (paragraful 344), acest vid juridic a dus la „radierea” acestora din urmă și la caracterul neregulamentar al șederii lor pe teritoriul Sloveniei.

391. S-ar putea argumenta că înainte de independența Sloveniei a existat o diferență între aceste două grupuri, deoarece unul era compus din străini, iar celălalt din cetățeni ai fostului stat federal din care Slovenia făcea parte integrantă. Cu toate acestea, Curtea consideră că după declararea independenței și nașterea noului stat, situația celor două grupuri a devenit cel puțin comparabilă. În fapt, ambele erau compuse din străini având cetățenia unui stat altul decât Slovenia și din apatrizi. Or, în urma „radierii”, numai membrii unuia din cele două grupuri și-au putut păstra permisul de ședere.

392. Prin urmare, a existat o diferență de tratament între două grupuri – cel al străinilor „veritabili” și cel al cetățenilor celorlalte state din fosta RSF Iugoslavia, în afara Sloveniei - care se aflau într-o situație similară în ceea ce privește aspectul șederii pe teritoriul Sloveniei.

e) Cu privire la existența unei justificări obiective și rezonabile

393. Curtea nu vede în rațiunea, invocată de Guvern, de a constitui un corp de cetățeni sloveni pentru alegerile legislative din 1992 (paragraful 378 de mai sus), necesitatea diferenței de tratament în acordarea pentru străini a posibilității de a se stabili în Slovenia, având în vedere că un permis de ședere nu conferă titularului său dreptul de a vota. Desigur, doar „persoanelor radiate” și nu și străinilor „veritabili”, li s-a dat posibilitatea de a dobândi cetățenia slovenă în condiții favorabile. Cu toate acestea, Curtea a subliniat deja că faptul de a nu fi solicitat cetățenia nu poate fi considerat în sine ca un motiv valabil pentru a priva un grup de străini de deținerea unui permis de ședere (paragraful 357 de mai sus).

394. Prin urmare, Curtea consideră că diferența de tratament denunțată s-a bazat pe originea națională a părților în cauză - cetățenii din fosta RSF Iugoslavia fiind tratați diferit de alți străini - și nu a urmărit un scop legitim; prin urmare, ea nu are la bază o justificare obiectivă și rezonabilă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sejdic și Finci*, citată mai sus, §§ 45-50). În afară de aceasta, după declararea independenței, situația cetățenilor fostei RSF Iugoslavia, inclusiv a reclamantilor, s-a schimbat în mod considerabil față de cea a străinilor „veritabili”. Înainte de 1991, cetățenii din fosta RSF Iugoslavia se aflau într-o poziție privilegiată față de străinii „veritabili” cu privire la aspectele legate de reședință. Se poate considera că la momentul respectiv, cetățenia statului federal era o justificare obiectivă pentru un astfel de tratament preferențial. Cu toate acestea, după adoptarea legilor privind independența, cetățenii din fosta RSF Iugoslavia s-au regăsit dintr-o dată într-o situație ilegală, pe care Curtea a considerat-o contrară articolului 8 (paragrafele 361-362 de mai sus) și dezavantajați în comparație cu străinii „veritabili”, doar permisele de ședere permanentă ale acestora din urmă rămânând valabile, cu toate că părțile nu au solicitat cetățenia slovenă (paragraful 390 de mai sus). Curtea consideră astfel că legislația în cauză a

reprezentat o sarcină excesivă și disproporționată pentru cetățenii din fosta RSF Iugoslavia.

395. Concluzia de mai sus este, de asemenea, confirmată prin decizia din 4 februarie 1999, în care Curtea Constituțională a statuat că „persoanele radiate” s-au aflat într-o poziție juridică mai puțin favorabilă decât cea a străinilor „veritabili” care locuiau în Slovenia înainte independență și ale căror permise speciale de ședere permanentă au rămas în vigoare în temeiul articolului 82 din Legea privind străinii (paragraful 42 de mai sus).

396. Având în vedere cele de mai sus, Curtea constată că a existat o încălcare a articolului 14 coroborat cu articolul 8 din Convenție.

V. ARTICOLUL 46 DIN CONVENȚIE

397. Articolul 46 din Convenție, în părțile relevante pentru prezenta cauză, prevede următoarele:

„1. Înaltele Părți Contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului de Miniștri care supraveghează executarea ei.

(...)”

398. În temeiul acestei prevederi, reclamantii au solicitat Curții să indice Guvernului măsurile generale necesare pentru a redresa situația „persoanelor radiate”.

A. Argumentele părților

1. Reclamanții

399. Reclamanții au susținut că, în acest stadiu și în lipsa unei practici interne stabilite, adoptarea și punerea în aplicare a Legii privind statutul juridic modificată nu pot constitui măsuri generale menite să pună capăt încălcării sistematice a drepturilor „persoanelor radiate”.

400. Legea privind statutul juridic modificată constituie, la prima vedere, un remediu insuficient, în sensul că aplică într-o manieră minimală și restrictivă decizia din 3 aprilie 2003, păstrând astfel caracteristicile principale și cerințele legii anterioare. Legiuitorul a modificat condiția „șederii efective în Slovenia”, în scopul de a include anumite excepții. Cu toate acestea, unele dintre cazurile „persoanelor radiate” nu se încadrează în niciuna dintre aceste excepții. Procedura este greoaie și costisitoare, iar sarcina probei incumbă „persoanelor radiate”. Pentru cazurile de absență prelungită din Slovenia, „persoanele radiate” trebuie să demonstreze au încercat să se întoarcă în țară în cursul primilor zece ani, acest aspect fiind extrem de greu de dovedit. Așadar, cele mai recente statistici nu sunt deloc surprinzătoare: în iunie 2011, din cele 127 de cereri depuse (pentru un total de 13 000 de persoane care ar

îndeplini cerințele), numai treizeci au fost admise, șaiszeci fiind respinse. Procentul mare al cererilor respinse denotă grave deficiențe ale legii.

401. În ceea ce privește măsurile individuale, acordarea de permise de ședere permanentă nu este un remediu suficient pentru încălcările constatate. Gravele prejudicii morale și materiale suferite ar necesita măsuri reparatorii suplimentare, în special adoptarea de măsuri reparatorii individuale. Aceasta este concluzia evidențiată, de asemenea, de Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale, în observațiile sale finale din 2010. Totodată, Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei a declarat că sunt necesare și alte măsuri, în special în ceea ce privește reîntregirea familiei, pentru a remedia încălcările suferite de „persoanele radiate”. Acesta a subliniat faptul că noua legislație nu prevede un mecanism compensatoriu echitabil pentru cei care, de-a lungul mai multor ani de-a rândul, au avut un statut nereglementat. În observațiile sale finale, Comitetul împotriva Torturii a încurajat, de asemenea, guvernul pârât pentru a facilita deplina integrare a „persoanelor radiate”, inclusiv a celor aparținând comunităților de romi. În plus, cele trei organisme internaționale mai sus menționate au evidențiat deficiențele Legii privind statutul juridic modificată.

2. Guvernul

402. Guvernul vede în adoptarea și aplicarea Legii privind statutul juridic modificată măsuri generale adecvate și exhaustive pentru a garanta dreptul la respectarea vieții private și/sau de familie a „persoanelor radiate”. Decizia Curții Constituționale din 2003 a fost, de asemenea, implementată în totalitate.

403. În opinia Guvernului, Camera nu a dat suficientă importanță faptului că Legea privind statutul juridic modificată era pe punctul de a intra în vigoare. Așadar, Slovenia a luat deja măsurile corespunzătoare înainte de pronunțarea hotărârii Camerei. Mai mult, „persoanele radiate” au fost informate prin diferite mijloace (broșuri, internet, număr de telefon gratuit, etc.). Acesta este principalul motiv pentru care Guvernul a solicitat trimiterea în fața Marii Camere.

404. Totodată, la 25 noiembrie 2011, o comisie interguvernamentală a fost însărcinată cu tratarea problemei „persoanelor radiate”. Mai mult decât atât, autoritățile controlează în mod regulat aplicarea legii. Șaiszeci și patru de permise de ședere permanentă și 111 permise suplimentare au fost emise în baza Legii privind statutul juridic modificată. Un total de 12 500 de „persoane radiate” și-au reglementat astfel situația.

B. Hotărârea Camerei

405. Camera a notat că încălcarea constatată ca urmare a nerespectării de către autoritățile legislative și administrative slovene a deciziilor Curții Constituționale indica în mod clar măsurile generale și individuale necesare a fi luate în ordinea juridică internă slovenă: adoptarea unei legislații adecvate

și regularizarea a situației fiecărui reclamant prin emiterea unui permis retroactiv de ședere permanentă (paragrafele 401-407 din hotărârea Camerei).

C. Aprecierea Marii Camere

406. Conform articolului 46 din Convenție, Înaltele Părți Contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în cauzele în care ele sunt părți, Comitetul de Miniștri fiind responsabil cu supravegherea executării acestor hotărâri. Din aceasta rezultă în special faptul că, în cazul în care Curtea constată o încălcare, statul pârât are obligația legală nu doar să plătească părților sumele acordate cu titlu de satisfacție echitabilă în temeiul articolului 41, ci și de a alege măsurile generale și/sau individuale, dacă este cazul, a fi adoptate. Hotărârile Curții având în esență un caracter declarativ, statul pârât este liber, sub supravegherea Comitetului de Miniștri, să aleagă mijloacele pentru a se achita de obligația sa legală în conformitate cu articolul 46 din Convenție, cu condiția ca aceste mijloace să fie compatibile cu concluziile enunțate în hotărârea Curții (*Scozzari și Giunta împotriva Italiei* [GC], nr. 39221/98 și 41963/98, § 249, CEDH 2000-VIII, *Sejdovic*, citată anterior, § 119 și *Alexanian împotriva Rusiei*, nr. 46468/06, § 238, 22 decembrie 2008).

407. Cu toate acestea, în cazuri excepționale, pentru a ajuta statul pârât să-și îndeplinească obligațiile care îi revin în temeiul articolului 46, Curtea poate indica tipul de măsuri necesare pentru a pune capăt situației constatate (a se vedea, de exemplu, *Broniowski*, § 194).

408. În prezenta cauză, Curtea a constatat încălcări ale drepturilor reclamantilor în temeiul articolelor 8, 13 și 14; aceste încălcări sunt rezultatul în esență, a faptului că, în pofida deciziilor de principiu ale Curții Constituționale, autoritățile slovene au rămas în pasivitate, pentru o perioadă semnificativă de timp, în ceea ce privește reglementarea statutului reclamantilor în urma „radierii”, fără să le ofere un remediu adecvat.

409. „Ștergerea” a afectat o întreagă categorie de cetățeni din fosta RSF Iugoslavia, care locuiau permanent în Slovenia și aveau cetățenia uneia dintre celelalte republici din fosta RSF Iugoslavia în momentul declarării independenței Sloveniei. Această măsură a afectat și continuă să afecteze un număr mare persoane.

410. Cu toate acestea, nu trebuie pierdut din vedere faptul că diverse reforme legislative, inclusiv Legea privind statutul juridic modificată (paragrafele 76-79 și 211 de mai sus), au fost puse în aplicare după pronunțarea hotărârii Camerei. Această nouă lege dă „persoanelor radiate” posibilitatea de a-și regulariza șederea în Slovenia prin efectuarea anumitor demersuri. De asemenea, trebuie remarcat faptul că cei șase reclamanti cu privire la care Curtea a constatat o încălcare a Convenției au obținut permise de ședere permanentă (paragrafele 95, 123, 133, 158, 173 și 194 de mai sus) și că Guvernul a însărcinat un comitet interguvernamental cu monitorizarea punerii în aplicare a Legii privind statutul juridic modificată și cu rezolvarea problemei „persoanelor radiate” (paragraful 404 de mai sus).

411. Este adevărat că din 24 iulie 2010, Legea privind statutul juridic modificată a intrat în vigoare și că organismele internaționale de control au constatat unele neajunsuri ale sale (paragrafele 223 și 227-228 de mai sus). Cu toate acestea, Curtea consideră că ar fi prematur în acest stadiu, în lipsa unei practici interne consolidate, să determine dacă reformele menționate mai sus și diferitele măsuri luate de Guvern au reușit să reglementeze în mod satisfăcător situația „persoanelor radiate” în ceea ce privește dreptul lor de ședere (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sejdovic*, citată anterior, §§ 119 și 123).

412. În același timp, Curtea a constatat că reclamantii nu au obținut o reparație financiară adecvată pentru anii în care s-au aflat într-o situație de vulnerabilitate și incertitudine juridică și că, în starea actuală a lucrurilor, posibilitatea obținerii unei reparații la nivel național, în cadrul unei proceduri civile sau a unei cereri adresate parchetului rămâne redusă (paragraful 268 de mai sus). Prin urmare, Curtea consideră că faptele cauzei evidențiază existența, în ordinea juridică slovenă, a unei deficiențe în urma căreia ansamblul „persoanelor radiate” continuă să fie private de o reparație pentru încălcarea drepturilor lor fundamentale.

413. Curtea consideră că această cauză este potrivită pentru adoptarea procedurii hotărârii pilot în sensul articolului 61 din Regulamentul său, una din condițiile de bază pentru punerea în aplicare a acestei proceduri este ca evaluarea de către Curte a situației denunțate în cauza „pilot” să se extindă în mod necesar dincolo de interesele unice ale reclamantului sau ale reclamantilor în cauză și impune Curții să analizeze cauza și sub aspectul măsurilor generale necesare a fi luate în interesul altor persoane potențial afectate (*Broniowski împotriva Poloniei* (soluționare pe cale amiabilă) [GC], nr. 31443/96, § 36, CEDH 2005-IX și *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (soluționare pe cale amiabilă) [GC], nr. 35014/97, § 33, 28 aprilie 2008). În acest sens, Curtea observă că, în urma hotărârii pilot pronunțate în cauza *Lukenda împotriva Sloveniei* (nr. 23032/02, §§ 89-98, CEDH 2005-X), cu privire la durata excesivă a procedurilor judiciare și la disfuncționalitățile din ordinea juridică internă în materie, Guvernul a adoptat un anumit număr de măsuri, în special implementarea unui mecanism financiar special. Aceste măsuri au permis Curții să finalizeze un număr mare de cauze pendinte.

414. Doar câteva cauze similare introduse de „persoane radiate” sunt în prezent pendinte pe rolul Curții, însă în contextul unor încălcări sistemice, structurale sau similare, fluxul cauzelor care pot fi introduse în viitor este, de asemenea, un factor important pe care Curtea îl ia în considerare, în scopul de a preveni congestionarea rolului său cu cauze repetitive. În ceea ce privește consultarea părților referitor la această chestiune, prevăzută de articolul 61 § 2 a) din Regulament, Curtea subliniază că această prevedere a intrat în vigoare la 1 aprilie 2011, așadar după trimiterea cauzei la Marea Cameră, ceea ce a împiedicat aplicarea ei în prezenta cauză.

415. Prin urmare, Curtea hotărăște să indice Guvernului pârât, în temeiul articolului 61 § 3 din Regulament, că acesta trebuie să implementeze, în termen de un an, un sistem de compensare *ad-hoc* la nivel intern (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Hutten-Czapska*, citată anterior, § 239 și *Xenides-Arestis împotriva Turciei* (fond), nr. 46347/99, § 40, 22 decembrie 2005). În

conformitate cu articolul 61 § 6 a) din Regulament, examinarea tuturor cererilor similare va fi amânată până la adoptarea măsurilor reparatorii în cauză.

VI. ARTICOLUL 41 DIN CONVENȚIE

416. Conform articolului 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

417. Reclamanții solicită despăgubiri pentru prejudiciul material și moral, precum și rambursarea costurilor și cheltuielilor suportate în procedura în fața Curții. Guvernul contestă aceste pretenții.

A. Argumentele părților

I. Reclamanții

418. Reclamanții susțin că punctul de vedere al Guvernului, conform căruia ei trebuie să prezinte mai întâi pretențiile în fața instanțelor naționale sau în fața Parchetului General este neîntemeiată (făcând trimitere la *Barbera, Messegue și Jabardo împotriva Spania* (articolul 50), 13 iunie 1994, § 17, seria A nr. 285-C). Admisibilitatea cererii de satisfacție echitabilă nu este supusă exercitării în prealabil a căi de atac interne. Acest lucru este valabil în special în cazul în care, ca și în prezenta cauză, remediul respectiv în mod evident nu este susceptibil de a oferi părților vătămate un mijloc rapid și simplu de a obține o compensație financiară.

419. În fața Marii Camere, reclamanții și-au actualizat cererile de satisfacție echitabilă. Cei care nu au venituri au solicitat o sumă egală cu valoarea beneficiilor sociale și locative pe care le-ar fi primit în cazul în care „radierea” nu ar fi avut loc.

Reclamanții au pretins următoarele sume cu titlu de daune materiale:

- Domnul Kurić: 37 929,85 EUR;
- Doamna Mézga: 58 104,03 EUR;
- Domnul Ristanović: 15 698,07 EUR;
- Domnul Berisha: 104 174,25 EUR;
- Domnul Sadik: 41 374,95 EUR;
- Domnul Minić: 40 047,24 EUR.

420. În ceea ce privește prejudiciul moral pretins suferit, reclamanții afirmă că „radierea” a avut consecințe deosebit de grave pentru ei și că le-a bulversat viața într-un mod serios și amplu: statut nereglementat, pierderea locului de muncă, condiții de viață nedemne de o ființă umană, precum și probleme grave de sănătate pentru mulți dintre ei. Pe scurt, ei au cunoscut diverse forme de suferință recunoscute de jurisprudența Curții: durere și sentimente de instabilitate și insecuritate profundă cu privire la viitor pe o

perioadă foarte îndelungată de timp, anxietate cauzată de riscul expulzării, precum și sentimente intense de anxietate și tristețe din cauza atitudinilor xenofobe și lipsa remediilor eficiente. Potrivit acestora, despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie calculate începând cu luna februarie 1999, data primei decizii a Curții Constituționale. Ei solicită următoarele sume:

- Domnul Kurić: 147 822 EUR;
- Doamna Mézga: 151 986 EUR;
- Domnul Ristanović: 151 986 EUR;
- Domnul Berisha: 146 781 EUR;
- Domnul Sadik: 154 068 EUR;
- Domnul Minić: 154 068 EUR.

421. În cele din urmă, reclamantii solicită 49 975,82 EUR plus TVA și alte taxe (și anume 62 369,82 EUR) pentru costuri și cheltuieli suportate în procedura în fața Curții. Ei subliniază faptul că, având în vedere circumstanțele excepționale ale cauzei și sărăcia extremă în care trăiesc, reprezentanții lor au fost de acord să renunțe la onorarii, în cazul în care Curtea le-ar respinge cererile. Prin urmare, ei nu au efectuat încă nicio plată și nu pot aduce niciun justificativ pertinent.

2. Guvernul

422. Guvernul arată că niciunul dintre reclamantii nu a solicitat repararea prejudiciului în fața instanțelor naționale. Numai domnii Berisha și Minić au adresat procurorului cereri de despăgubire parțială, care au fost respinse.

B. Hotărârea Camerei

423. Camera a considerat că problema aplicării articolului 41 din Convenție nu era în stadiul de soluționare și l-a rezervat în întregime (paragrafele 422-423 ale hotărârii Camerei și punctul 7 din dispozitivul acesteia).

C. Aprecierea Marii Camere

1. Prejudiciu material

424. În prezenta cauză, Curtea consideră că problema despăgubirilor pentru prejudiciul material nu este în stadiul de soluționare. În consecință, ea rezervă acest aspect și va determina procedura de urmat, luând în considerare posibilitatea ca Guvernul și reclamantii să ajungă la un acord, precum și în lumina oricărei măsuri individuale sau generale pe care Guvernul ar putea să o ia pentru executarea acestei hotărâri (articolele 61 § 7 și 75 § 1 din Regulament).

2. Prejudiciu moral

425. Având în vedere natura încălcărilor în prezenta cauză și suferințele îndurate de reclamânți, Curtea este dispusă să admită în parte cererile acestora și să aloce în mod echitabil pentru prejudiciul moral, 20 000 EUR pentru fiecare dintre reclamânții care au avut câștig de cauză (domnul Kurić, doamna Mézga și domnii Ristanovic, Berisha, Ademi și Minić).

3. Costuri și cheltuieli

426. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor sale doar în măsura în care acestea sunt dovedite a fi reale, necesare și de asemenea, rezonabile ca întindere (a se vedea, de exemplu, *Iatridis împotriva Greciei* (satisfacție echitabilă) [GC], nr. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

427. Curtea constată că această cauză a necesitat analiza unui anumit număr de elemente factuale și documentare, precum și o muncă de cercetare și de pregătire relativ importantă. Deși nu pune la îndoială realitatea sumelor solicitate, ea consideră că suma pretinsă pentru costurile și cheltuielile suportate în cadrul procedurii în fața sa este excesivă. Problemele juridice ridicate de cerere fiind similare pentru toți reclamânții, Curtea decide să aloce o sumă globală de 30 000 EUR.

4. Dobânzi moratorii

428. Curtea consideră oportun ca rata dobânzilor moratorii să se raporteze la rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

...

3. *Hotărăște* în unanimitate că domnul Kurić, doamna Mézga, domnii Ristanović, Berisha, Ademi și Minić se pot pretinde „victime”, în sensul articolului 34 din Convenție, pentru presupusele încălcări ale drepturilor lor în temeiul Convenției;

...

6. *Hotărăște* în unanimitate că a existat o încălcare a articolului 8 din Convenție;

...

8. *Hotărăște* în unanimitate că a existat o încălcare a articolului 14 coroborat cu articolul 8 din Convenție;

9. *Hotărăște* în unanimitate că statul pârât trebuie, în termen de un an de la data pronunțării prezentei hotărâri, să stabilească un sistem de compensare *ad-hoc* la nivel intern (paragraful 415 de mai sus);

10. *Hotărăște* în unanimitate că, în ceea ce privește daunele materiale care rezultă din încălcări constatate în prezenta cauză, chestiunea aplicării articolului 41 nu este finalizată și, în consecință,

- a) *rezervă* această chestiune sub acest aspect;
- b) *invită* Guvernul și reclamanții să prezinte în scris, în termen de trei luni, observațiile lor cu privire la această chestiune și, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge;
- c) *rezervă* procedura ulterioară și *deleagă* Președintelui Curții atribuția de a o stabili dacă este necesar.

11. *Hotărăște*, în unanimitate

a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni, următoarele sume:

i. 20 000 EUR (douăzeci de mii de euro) domnului Kurić, doamnei Mézga, domnilor Ristanović, Berisha, Ademi și Minić, respectiv, cu titlu de prejudiciu moral, plus orice sumă cu titlu de impozit;

ii. 30 000 EUR (treizeci de mii de euro) reclamanților în comun, plus orice taxă cu titlu de impozit, pentru costuri și cheltuieli;

b) că de la expirarea termenului menționat de trei luni și până la efectuarea plății, aceste sume vor fi majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pentru această perioadă, majorată cu trei procente;

12. *Respinge* în unanimitate restul pretențiilor reclamanților în temeiul articolului 41 pentru prejudiciul moral și pentru costuri și cheltuieli.

Redactată în limbile engleză și franceză, apoi pronunțată în ședință publică la Palatul Drepturilor Omului de la Strasbourg, la 26 iunie 2012.

Vincent Berger
Jurisconsult

Nicolas Bratza
Președinte

La această hotărâre sunt atașate, în conformitate cu articolul 45 § 2 din Convenție și cu articolul 74 § 2 din Regulament, următoarele opinii separate:

- opinia concordantă a judecătorului Zupančič;
- opinia parțial concordantă și parțial disidentă a judecătorului Vučinić;
- opinia comună parțial disidentă a judecătorilor Bratza, Tulkens, Spielmann, Kovler, Kalaydjieva, Vučinić și Raimondi;
- opinia parțial disidentă a judecătorului Costa;
- opinia comună parțial disidentă a judecătorilor Kovler și Kalaydjieva.

N.B.
V.B.

Opiniile separate nu sunt traduse, însă se regăsesc în limbile engleză și franceză în versiunile oficiale ale hotărârii, care pot fi consultate în baza de date HUDOC a jurisprudenței Curții.

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2013

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Poate fi reprodusă în scop necomercial, cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior la Fondul fiduciar pentru drepturile omului. Dacă intenționați să utilizați vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2013

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) où de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.